

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Νομικό πλαίσιο

Σύνοψη

Οι μετανάστες αντιμετωπίζουν καθημερινά προβλήματα σε πολλούς τομείς. Το πρόβλημα της γλώσσας είναι ένα ζωτικής σημασίας θέμα και έχει αντιμετωπιστεί με πολλαπλά νομοθετήματα, κυρίως με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιβάλλει τη θέσπιση σχετικής νομοθεσίας στα κράτη μέλη της. Οι υπηρεσίες διερμηνείας θεσπίζονται από τη νομοθεσία αυτή για την ποινική διαδικασία και τη διαδικασία ασύλου. Αλλά οι υπηρεσίες που τελικά παρέχονται, είτε λόγω επιβολής από το νομικό πλαίσιο είτε λόγω χρηματοδότησης από κοινοτικούς πόρους, αντιμετωπίζουν σοβαρά ζητήματα σε σχέση με τη διασφάλιση της ποιότητας της διερμηνείας και της μετάφρασης (τυπικά προσόντα των διερμηνέων, αξιολόγηση, έλεγχος), τον κατακερματισμό και την αποσπασματικότητα αυτών των υπηρεσιών, την έλλειψη θεσμοθετημένης κατάρτισης σε συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα, την απουσία διαδικασίας πιστοποίησης αυτών των διερμηνέων από αξιόπιστο φορέα. Το νομικό πλαίσιο που διέπει την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης σε δημόσιες υπηρεσίες έχει περάσει από διαδοχικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια, μετά από Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο. Το νομικό αυτό πλαίσιο διέπει μόνο τη δικαστική διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία καθώς και τη διαδικασία ασύλου, ενώ οι υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες δεν διέπονται από κάποιο νομικό πλαίσιο. Για τον λόγο αυτό, τέτοιου είδους υπηρεσίες παρέχονται μόνο αποσπασματικά, όταν υπάρχει χρηματοδότηση από κάποιο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο παρόν κεφάλαιο, θα παρουσιαστεί το νομικό πλαίσιο που διέπει τις υπηρεσίες αυτές και θα επιχειρηθεί μια αξιολόγησή του.

3.1 Διαδικασίες ασύλου

Η συνέντευξη για τη διαδικασία ασύλου είναι μια πολύ σημαντική στιγμή στη ζωή ενός αιτούντα άσυλο και για τον λόγο αυτό διέπεται από παγκόσμιες συνθήκες και διακηρύξεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Sonja Röllbauer αναφέρεται σε αυτό το ζήτημα στο άρθρο της «Interpreting in asylum hearings: Issues of saving face»:

Οι ακροάσεις για το άσυλο δεν είναι αστυνομικές ανακρίσεις per se. Οι αιτούντες άσυλο δεν είναι εναγόμενοι ή κρατούμενοι – το δικαίωμα αίτησης ασύλου εγγυάται η Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η Σύμβαση της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων, που υιοθετήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 1951, καθώς και το Πρωτόκολλο για τη Σύμβαση, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1967. Ο θεμελιώδης στόχος των συνεντεύξεων ασύλου είναι, ωστόσο, παρόμοιος με εκείνον των αστυνομικών ανακρίσεων: ο εντοπισμός των αντικειμενικών, πραγματικών γεγονότων, δηλαδή της «αλήθειας», σε σχέση με τους ισχυρισμούς των αιτούντων άσυλο [...]. Για ορισμένους, οι ακροάσεις ασύλου θεωρούνται επίσης «τελετουργίες» που δεν στοχεύουν πρωτίστως στην εύρεση της «αλήθειας», αλλά επιχειρούν επίσης να δικαιολογήσουν (αρνητικές) αποφάσεις που λαμβάνονται από τους αξιωματούχους: «Οι συνεντεύξεις είναι ένα αυθαίρετο και πολιτικό εργαλείο». (2007, σελ. 40)

Αυτό που βλέπουμε σε αυτό το παράθεμα είναι η εγγενής αντίφαση που διέπει τις συνεντεύξεις ασύλου: από τη μια μεριά είναι μια διαδικασία που διέπεται από παγκόσμιες διακηρύξεις και συμβάσεις και έχουν ως σκοπό την αναζήτηση της «αλήθειας» και από την άλλη θεωρούνται «τελετουργίες» που απλώς υπάρχουν για να αιτιολογούν κάποιες αρνητικές απαντήσεις.

Η Ελλάδα ήταν στη δεύτερη περίπτωση, με τεράστια ποσοστά απόρριψης των αιτημάτων ασύλου, τα οποία φαίνεται να βελτιώνονται ελαφρώς, με την αλλαγή της διαδικασίας, τα τελευταία χρόνια. Αυτό είναι εμφανές από μια σύγκριση των στατιστικών στοιχείων που ακολουθούν: ο πρώτος πίνακας είναι από την

Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, ενώ οι υπόλοιποι τρεις από την ελληνική Υπηρεσία Ασύλου:

Για την περίοδο 2006-2010

Στοιχεία όπως παρέχονται επίσημα στην Υπατη Αρμοστεία από τις Ελληνικές Αρχές (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη)

Έτος	Βαθμός διαδικασίας	Αιτήσεις/ Προσφυγές	Ποσοστό αναγνώρισης Προσφυγικού Καθεστώτος	Ποσοστό χορηγήσεων Ανθρωπιστικού Καθεστώτος ή Επικουρικής Προστασίας	Εκκρεμείς αιτήσεις/ προσφυγές για εξέταση
2006	A'θμια	12,267	0,05%		
	B'θμια	5,247	2,08%	2,22%	
2007	A'θμια	25,113	0,04%		7,150
	B'θμια	17,072	2,05%	0,35%	19,015
2008	A'θμια	19,884	0,05%		3,483
	B'θμια	13,368	10,29%	0,63%	30,457
2009	A'θμια	15,928	0,04%	0,06%	3,122
	B'θμια	12,095	2,87%	1,26%	45,079
2010	A'θμια	10,273	1,73%	1,01%	8,265
	B'θμια	1,648	85,3%****	0%	47,155

Πίνακας 3.1

A'θμια: Πρωτοβάθμια διαδικασία

B'θμια: Δευτεροβάθμια διαδικασία (σε συνέχεια προσφυγής κατά της πρωτοβάθμιας απορριπτικής απόφασης)

**** Σχόλιο Υ.Α.: Το συγκεκριμένο υψηλό ποσοστό αναγνώρισης οφείλεται στον εξαιρετικά μικρό αριθμό υποθέσεων που εξετάστηκαν σε Β' διοικητικό βαθμό κατά το 2010 που αφορούσε σοβαρές υποθέσεις προσφύγων σε περίοδο κρίσης.

Για το 2013 (07.06.2013-31.12.2013)

Ποσοστά αναγνώρισης σε 1 ^ο Βαθμό (εξέταση αιτήματος σε ουσία)		
Προσφυγικό Καθεστώς	229	11,0%
Επικουρική Προστασία	92	4,4%
Αρνητικές	1757	84,6%
Σύνολο	2078	100,0%

Πίνακας 3.2

Για το 2014

Ποσοστά αναγνώρισης σε 1 ^ο Βαθμό (εξέταση αιτήματος επί της ουσίας)		
Προσφυγικό Καθεστώς	1223	20,5%
Επικουρική Προστασία	487	8,2%
Απορριπτικές	4252	71,3%
Σύνολο	5962	100,0%

Πίνακας 3.3

Για τους πρώτους εννέα μήνες του 2015

Β' Βαθμός - Αποφάσεις	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Σύνολο (2015)	Ποσοστό αναγνώρισης Β' Βαθμού (2015)
Προσφυγικό Καθεστώς	32	43	15	10	36	38	30	27	53	284	10,2%
Επικουρική Προστασία	17	18	7	5	16	15	19	10	16	123	4,4%
Απορριπτικές	309	395	163	113	350	257	273	198	310	2368	85,3%
Σύνολο	358	456	185	128	402	310	322	235	379	2775	100,0%

Πίνακας 3.4

Από τους παραπάνω πίνακες παρατηρούμε μια μετακίνηση από τα μηδενικά ποσοστά της περιόδου 2006-2010 (0,05% για το 2006, 0,04% για το 2007, 0,05% για το 2008, 0,04% για το 2009 αναγνωρίσεις προσφυγικού καθεστώτος σε Α' βαθμό και πάνω από 47.000 εκκρεμείς υποθέσεις το 2010) περνάμε σε διψήφια ποσοστά την τελευταία τριετία (11% το 2013, 20,5% το 2014 και 10,2 το 2015).

Πρόκειται για πολύ σημαντική πρόοδο, η οποία εν μέρει εξηγείται και από την αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου που επήλθε μετά το 2011. Στην ενότητα αυτή θα εξετάσουμε το νομικό πλαίσιο το οποίο συνέβαλε στη βελτίωση αυτή εστιάζοντας, κυρίως, στις προβλέψεις που υπάρχουν στον νόμο για τη διερμηνεία στη διαδικασία ασύλου.

Με τον νόμο 3907/2011 ιδρύονται η Υπηρεσία Ασύλου και η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής. Ο νόμος αυτός αποτελεί προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/EK «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» (ΦΕΚ Α' 7/26.01.2011).

Μπορείτε να δείτε το πλήρες κείμενο της Οδηγίας 2008/115/EK [εδώ](#)

και του Νόμου 3907/2011 [εδώ](#)

Βάσει του νόμου, η Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου διαρθρώνεται σε έξι τμήματα – Στρατηγικού Σχεδιασμού και Νομοθετικού Έργου, Συντονισμού, Ανθρώπινου Δυναμικού και Διασφάλισης Ποιότητας, Διεθνούς Συνεργασίας και Τεκμηρίωσης, Διοικητικής Υποστήριξης, Οικονομικών – εκ των οποίων το Τμήμα Συντονισμού είναι αρμόδιο να «τηρεί καταλόγους πιστοποιημένων φορέων, διερμηνέων και διαμεσολαβητών». ⁴³ Η παράγραφος 6 του άρθρου 2 που αφορά στη στελέχωση των υπηρεσιών προβλέπει ότι «Τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με διερμηνείς, οι οποίοι διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και επιλέγονται από σχετικό κατάλογο που καταρτίζει η Κεντρική Υπηρεσία, σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας της» (δική μου έμφαση). Η ίδια παράγραφος ορίζει και τον τρόπο αποζημίωσης των διερμηνέων, που είναι είτε με δελτίο παροχής υπηρεσιών είτε με ωριαία αποζημίωση, χωρίς να διευκρινίζεται η αποζημίωση αυτή. Τα ίδια ακριβώς ορίζονται και για τα Κέντρα και Μονάδες Πρώτης Υποδοχής στην παράγραφο 4 του άρθρου 9, κάτι που σημαίνει ότι οι υπηρεσίες διερμηνείας παρέχονται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου.

Πράγματι, η Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου, βάσει της προαναφερθείσας παραγράφου 6 του άρθρου 2 που προβλέπει την ύπαρξη «καταλόγου που καταρτίζει η Κεντρική Υπηρεσία», στις 17/03/2014, ανακοίνωσε «Την κατάρτιση καταλόγου διερμηνέων [...] για την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας ή και μετάφρασης στα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου» (ΦΕΚ Β 911/11.04.2014). Στην ίδια ανακοίνωση ορίζονται και τα προσόντα για την εγγραφή στον κατάλογο ως εξής:

⁴³ Βλέπουμε εδώ και πάλι αναφορά σε μια κατηγορία επαγγελματιών («διαμεσολαβητές»), που είναι εξαιρετικά ασαφής και δεν διευκρινίζεται σε τι ακριβώς αναφέρεται (εκτενής αναφορά γίνεται στο Κεφάλαιο 2).

Στον κατάλογο εγγράφονται όσοι πληρούν τις κατωτέρω προϋποθέσεις: α. Ικανοποιητική γνώση της Ελληνικής γλώσσας (πιστοποιητικό γλωσσικής επάρκειας). β. Άριστη γνώση της ξένης γλώσσας (απολυτήριο Λυκείου ή πιστοποιητικό γλωσσικής επάρκειας). γ. Καθεστώς παραμονής: Έλληνες υπήκοοι ή αλλοδαποί που διαμένουν νόμιμα στη χώρα (μετανάστες και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας).

Όπως είναι εμφανές, τα τυπικά προσόντα για την εγγραφή στον κατάλογο διερμηνέων είναι ελάχιστα: πιστοποιητικό επάρκειας ελληνικής γλώσσας και άριστη γνώση της ξένης γλώσσας που αποδεικνύεται με απολυτήριο Λυκείου ή «πιστοποιητικό γλωσσικής επάρκειας» (δεν αναφέρεται επίπεδο). Ο τελευταίος όρος είναι μάλλον ασαφής και δεν προσδιορίζει ακριβώς το επίπεδο γνώσης της γλώσσας. Επίσης, παρόλο που προσδιορίζει τον τρόπο απασχόλησης και αποζημίωσης των διερμηνέων (δελτίο παροχής υπηρεσιών ή ωριαία αποζημίωση), πουθενά δεν προβλέπεται το ποσό της αποζημίωσης.

Επιπλέον, όλα τα παραπάνω είναι προς το παρόν μόνο θεωρητικά, καθώς η Υπηρεσία ανέθεσε τις υπηρεσίες διερμηνείας μετά από διαγωνισμό που ανακοινώθηκε στις 08/09/2014 με τον εξής τίτλο: «Πρόσκληση για υποβολή προσφορών με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού με θέμα 'Παροχή Υπηρεσιών Διερμηνείας στην Υπηρεσία Ασύλου και στην Αρχή Προσφυγών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη'» (<https://diavgeia.gov.gr/doc/7808I-ΘΣΑ>). Η πρόσκληση αυτή απευθυνόταν σε «Φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή Ενώσεις φυσικών ή/και νομικών προσώπων, αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες και σωματεία να υποβάλλουν προσφορά για την ανακήρυξη της Αρχής Προσφυγών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη για χρονικό διάστημα σαράντα πέντε (45) ημερών αρχής γενομένης από την ημερομηνία υπογραφής της σχετικής σύμβασης με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με κριτήριο αξιολόγησης τη χαμηλότερη τιμή» (δική μου έμφαση). Το συνολικό ποσό της προσφοράς δεν μπορούσε να υπερβαίνει τις 180.000 ευρώ, με συγχρηματοδότηση κατά 85% από πόρους του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου περιόδου 2009-2014 και κατά 15% από πόρους του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.⁴⁴ Τελικά, κατακυρώθηκε στη Μη-Κυβερνητική Οργάνωση *METAδραση* (<http://www.metadrasi.org>) για το συνολικό ποσό των 181.976,96 € (<https://diavgeia.gov.gr/luminapi/api/decisions/6ZQNI-M3Ψ/document>). Η ίδια οργάνωση συνεχίζει να παρέχει διερμηνείες στις υπηρεσίες ασύλου μέχρι και το 2015. Δυστυχώς, η οργάνωση δεν αναφέρει πουθενά την αποζημίωση που δίνεται στους διερμηνείς που χρησιμοποιεί ούτε και τα ποσά που συνδέονται με ορισμένες από τις υπηρεσίες που προσφέρει, όπως αυτή που αναφέρεται παραπάνω (http://www.metadrasi.org/content/interpretation_services). Επίσης, δεν έλαβα απάντηση σε ερώτημα που έθεσα στην Οργάνωση με ηλεκτρονικό μήνυμα (12.10.2015) για «έστω και μια ενδεικτική αναφορά στην αμοιβή των διερμηνέων σας όταν αυτοί εργάζονται σε υπηρεσίες επί πληρωμή (π.χ. στην Υπηρεσία Ασύλου)».

Για να επανέλθουμε στο νομικό πλαίσιο, με το Προεδρικό Διάταγμα 113/2013 ενσωματώνεται στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2005/85/EK «Σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς πρόσφυγα» (ΦΕΚ Α 146/14.06.2013). Καθώς το συγκεκριμένο Προεδρικό Διάταγμα προβλέπει την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας, δηλώνεται στο προοίμιο ότι «Η εν λόγω δαπάνη θα καλύπτεται από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου για τα έτη 2013 έως 2015 και για τα επόμενα οικονομικά έτη, σε περίπτωση που δεν συνεχιστεί η χρηματοδότηση από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, από τον προϋπολογισμό της Υπηρεσίας Ασύλου».

⁴⁴ Οι επιδοτήσεις του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και οι Επιδοτήσεις της Νορβηγίας είναι η οικονομική συμβολή της Νορβηγίας, της Ισλανδίας και του Λιχτενστάιν με σκοπό τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (EOX) και την ενίσχυση των διμερών σχέσεων με τα 15 κράτη μέλη της ΕΕ και του EOX στην Κεντρική και τη Νότια Ευρώπη (http://en.wikipedia.org/wiki/EEA_and_Norway_Grants). Η Ελλάδα υπογράψε Μνημόνιο Κατανοήσεως (Memorandum of Understanding) για την υλοποίηση του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου περιόδου 2009-2014 με τη Δημοκρατία της Ισλανδίας, το Πριγκιπάτο του Λιχτενστάιν και το Βασίλειο της Νορβηγίας.

Μπορείτε να δείτε το πλήρες κείμενο του Προεδρικού Διατάγματος 113/2013 [εδώ](#)

και της Οδηγίας 2005/85 [εδώ](#)

Η παράγραφος 3 του άρθρου 7 του Προεδρικού Διατάγματος σχετικά με την αιτιολόγηση και επίδοση αποφάσεων και άλλων δικαστικών εγγράφων ορίζει ότι «όταν η επίδοση διενεργείται παρουσία του αιτούντος, ο αιτών ενημερώνεται από διερμηνέα σε γλώσσα που κατανοεί, μνεία δε του γεγονότος αυτού γίνεται στη σχετική έκθεση επίδοσης. Όταν η επίδοση διενεργείται με άλλο τρόπο επισυνάπτεται και έντυπο σε γλώσσα που κατανοεί ο αιτών που εξηγεί το περιεχόμενο του εγγράφου, τις συνέπειές του για τον ίδιο και τις ενέργειες στις οποίες δύναται να προβεί».

Στην περίπτωση β της παραγράφου 1 του άρθρου 8 με τίτλο «Εγγυήσεις για τους αιτούντες» γίνονται κάποιες αλλαγές σε σχέση με την περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του ΠΔ 114/2010.⁴⁵ Το κείμενο που αντικαθίσταται εμφανίζεται παρακάτω με κόκκινο και διακριτή διαγραφή. Οι προσθήκες εμφανίζονται με μπλε, ενώ το κείμενο που μένει ως έχει είναι με μαύρη γραφή:

Τους παρέχονται υπηρεσίες διερμηνέα για **να υποβάλουν την αίτησή τους και να εκθέσουν την υπόθεσή τους στις αρμόδιες αρχές υποβολής παραλαβής και εξέτασης και για τη διεξαγωγή της συνέντευξης ή προφορικής ακρόασης** σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, εφόσον δεν μπορεί να εξασφαλισθεί η αναγκαία επικοινωνία χωρίς αυτόν. Η δαπάνη της διερμηνείας βαρύνει το Δημόσιο. **Η παροχή υπηρεσιών διερμηνείας όπου αυτή απαιτείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διεθνούς προστασίας δύναται να παρέχεται και εξ αποστάσεως με τη χρήση κατάλληλων τεχνικών μέσων επικοινωνίας, σε περίπτωση που η φυσική παρουσία διερμηνέα δεν είναι πρόσφορη.**

Αυτό που διαπιστώνουμε είναι ότι προβλέπεται πλέον διερμηνεία και στη διαδικασία της υποβολής αίτησης, ενώ εντάσσεται και η διαδικασία της «προφορικής ακρόασης». Επίσης, υπάρχει η εκτενής προσθήκη στο τέλος της παραγράφου για να προβλεφθεί η «εξ αποστάσεως» διερμηνεία, αν δεν είναι δυνατή η παρουσία διερμηνέα. Αυτό σίγουρα θα διευκολύνει την παροχή της υπηρεσίας – παρόλο που η διαδικασία γίνεται δυσκολότερη τόσο για τον διερμηνέα όσο και για τους συμμετέχοντες (βλέπε Κεφάλαιο 5) – καθώς για ορισμένες γλώσσες είναι σχεδόν αδύνατη η φυσική παρουσία αξιόπιστου διερμηνέα όποτε απαιτείται. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετές ενστάσεις με τη μέθοδο, όπως θα δούμε παρακάτω.

Επίσης, προβλέπεται διερμηνεία και στη διαδικασία παραίτησης από την αίτηση ή ανάκλησης της αίτησης. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 14 «Για τη βεβαίωση της παραίτησης συντάσσεται σχετικό πρακτικό παραίτησης παρουσία διερμηνέα, ο οποίος επιβεβαιώνει το ακριβώς περιεχόμενο αυτού, ενώ ο αιτών ενημερώνεται για τις συνέπειες της πράξης αυτής». Η δουλειά του διερμηνέα εδώ είναι ουσιαστικά μια διερμηνεία όψεως, δηλαδή απόδοση του γραπτού πρακτικού παραίτησης στη γλώσσα του αιτούντα.

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 17 που αφορά στην προσωπική συνέντευξη του αιτούντα ορίζεται τα εξής (ακολουθείται η ίδια χρωματική διάταξη για να δηλώσει τις αλλαγές σε σχέση με το ΠΔ 114/2010)

Η συνέντευξη διενεργείται με τη συνδρομή διερμηνέα [...] ικανού να **εξασφαλίσει** διασφαλίσει την αναγκαία επικοινωνία, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να επιβεβαιώσει όσα αναφέρει στην αίτησή του και να δώσει εξηγήσεις, ιδίως σε ό,τι **αφορά τα ακριβή στοιχεία της ταυτότητας του, τη μη κατοχή διαβατηρίου ή άλλου επίσημου ταξιδιωτικού εγγράφου, την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό, συμπεριλαμβανομένου του ιστορικού των οικείων συγγενών του, την ταυτότητα, την ιθαγένεια, τη χώρα και το μέρος προηγούμενης διαμονής του, προηγούμενες αιτήσεις διεθνούς προστασίας, ~~τη ακριβές δρομολόγιο~~ τα δρομολόγια που ακολούθησε για να εισέλθει στο ελληνικό έδαφος, τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και τους λόγους που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τη χώρα**

⁴⁵ Το Προεδρικό Διάταγμα 114/2010 ρύθμιζε τη διαδικασία αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας, πριν από το ΠΔ 113/2013 (http://www.yptp.gr/images/stories//2011/PD114-2010_el.pdf).

καταγωγής του ή προηγούμενης συνήθους **παραμονής διαμονής** του, όταν πρόκειται για ανιθαγενή ζητώντας προστασία **καθώς και τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν**. [...] Όταν η συνέντευξη αφορά γυναίκα, λαμβάνεται ειδική μέριμνα, ώστε να διεξάγεται από ειδικευμένη γυναίκα υπάλληλο, παρουσία γυναίκας διερμηνέα.

Όπως βλέπουμε, υπάρχει πρόβλεψη και για το φύλο του διερμηνέα ώστε να μην έρχεται σε δύσκολη θέση η αιτούσα άσυλο η οποία, λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων ή παραδόσεων, επιθυμεί γυναίκα διερμηνέα.

Στην περίπτωση β της παραγράφου 7 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι «Κατά την προσωπική συνέντευξη λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα που εξασφαλίζουν τη διεξαγωγή της σε συνθήκες που εξασφαλίζουν τη διεξαγωγή της σε συνθήκες που επιτρέπουν στον αιτούντα να παρουσιάσει διεξοδικά τους λόγους της αίτησής του. Για το σκοπό αυτό: [...] β. Ο διερμηνέας που επιλέγεται είναι ικανός να εξασφαλίσει την αναγκαία επικοινωνία σε γλώσσα που κατανοεί ο αιτών». Παρόλο που γίνεται πρόβλεψη για την «ικανότητα» του διερμηνέα, στοιχείο που φυσικά είναι πολύ θετικό (υπήρχε ήδη η πρόβλεψη από το 2010), δεν προσδιορίζεται πούθενά η ακριβής έννοια της λέξης στο συγκεκριμένο πλαίσιο· επίσης, δεν γίνεται πρόβλεψη για αξιολόγηση της ικανότητας αυτής, με αποτέλεσμα να παραμένει κάτι ασαφές και απροσδιόριστο, ένας κενός τόπος.

Πρόβλεψη για τη συνδρομή του διερμηνέα γίνεται και στην παράγραφο 9 του ίδιου άρθρου όπου «ο αιτών καλείται να βεβαιώσει την ακρίβεια του περιεχομένου του πρακτικού, υπογράφοντας με τη συνδρομή του διερμηνέα που επίσης υπογράφει, **εφόσον παρίσταται**». Εδώ, το έργο του διερμηνέα είναι αρκετά δύσκολο, καθώς επιφορτίζεται με τον δύσκολο ρόλο του ελέγχου του πρακτικού. Βλέπουμε ότι εδώ προστίθεται η αίρεση για την υπογραφή του διερμηνέα, καθώς στο άρθρο 8 γίνεται πλέον πρόβλεψη για παροχή διερμηνείας χωρίς τη φυσική παρουσία του διερμηνέα.

Τέλος, και το άρθρο 26 που εξετάζει τη διαδικασία των προσφυγών κατά απορριπτικών αποφάσεων, προβλέπει την παροχή διερμηνείας. Πιο συγκεκριμένα, η παράγραφος 2 ορίζει ότι ο Διευθυντής της Αρχής Προσφυγών μεριμνά «για την παροχή κατάλληλης διερμηνείας», ενώ στην παράγραφο 7 ορίζονται τα εξής:

Κατά τη διαδικασία εξέτασης της προσφυγής με προφορική ακρόαση του προσφεύγοντος, η Αρχή καλεί τον τελευταίο ενώπιον της Επιτροπής. Ο προσφεύγων ενημερώνεται το αργότερο πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν την ημερομηνία εξέτασής του σε γλώσσα που κατανοεί για τον τόπο και την ημερομηνία εξέτασης της προσφυγής του, καθώς και για το δικαίωμά του, να παραστεί αυτοπροσώπως ή και με τον δικηγόρο ή άλλο σύμβουλό του ενώπιόν της, για να εκθέσει προφορικά, με τη βοήθεια κατάλληλου διερμηνέα, τα επιχειρήματά του και να δώσει τυχόν διευκρινίσεις.

Θα πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι, παρόλο που δεν γίνεται καμία πρόβλεψη στον νόμο ή στο Προεδρικό Διάταγμα σχετικά με μεταφραστικές υπηρεσίες, υπάρχει αρκετές φορές η αναφορά σε ενημέρωση του αιτούντα μέσω εγγράφων «σε γλώσσα που κατανοεί». Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ουσιαστικά πρόβλεψη για μετάφραση εγγράφων, παρόλο που δεν γίνεται σαφής αναφορά στον νόμο.

Αλβανικά Shqip	Αμαρικά አማርኛ	Αραβικά العربية
Μπενγκάλι বাংলা	Κινέζικα 中文	Νταρί دری
Φαρσί فارسی	Γαλλικά Français	Γεωργιανά ქართული
Χίντι हिन्दी	Μολδαβικά Româna	Ρωσικά русский язык
Σορανί سۆرانی	Ισπανικά Español	Σουαχίλι Swahili
Τούρκικα Türkçe	Ουκρανικά українською	Ουρντού اردو

Επίσης, σε σχέση με τη μετάφραση, η Υπηρεσία Ασύλου έχει μεταφράσει και ανεβάσει στον ιστοχώρο της ένα ενημερωτικό έγγραφο αρκετών σελίδων για τη διαδικασία ασύλου σε δεκαοκτώ γλώσσες (http://www.minocp.gov.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3630&Itemid=465&lang=&lang=

Παρά τις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να βελτιώσει τις διαδικασίες ασύλου στη χώρα, υπάρχουν αρκετά προβλήματα που αφορούν το ζήτημα της διερμηνείας που εξετάζεται στην παρούσα ενότητα. Αναφορές σε προβλήματα βρίσκουμε από το 2009, όπως διαβάζουμε σε μια έκθεση για το ΠΔ 81/2009 που δημοσιεύτηκε στο Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας: «Άλλο ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας που δημιουργεί αμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα της νέας διαδικασίας ασύλου είναι αυτό των διερμηνέων. Δεδομένου ότι η Διεύθυνση Αλλοδαπών στην Αττική, η οποία μέχρι σήμερα εξετάζει σχεδόν 95% των αιτήσεων ασύλου, αντιμετωπίζει έλλειψη διερμηνέων, το πρόβλημα θα γίνει ακόμα μεγαλύτερο για τις άλλες Αστυνομικές Διευθύνσεις, οι οποίες θα πρέπει να εξασφαλίσουν τις υπηρεσίες των απαραίτητων για τις ανάγκες διερμηνέων τόσο σε αριθμό όσο και στις ομιλούμενες γλώσσες». Το ίδιο πρόβλημα υπογράμμισε και ο Τόμας Χάμαρμπεργκ, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Συμβούλιο της Ευρώπης, στην έκθεσή του για το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο, μετά από μια επίσκεψη στην Ελλάδα το Δεκέμβριο του 2008: «Ο Επίτροπος παρατήρησε με μεγάλη ανησυχία ότι το πρόβλημα της έλλειψης επαρκούς διερμηνείας αποτελεί χρόνιο πρόβλημα στο ελληνικό σύστημα ασύλου».

Στα σημεία εισόδου στη χώρα, οι υπηρεσίες διερμηνείας ήταν σχεδόν ανύπαρκτες, εκτός από τις περιπτώσεις αποστολών Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η Διεθνής Αμνηστία συνέταξε την έκθεση *Η παγίδα Δουβλίνο II: Η μεταφοράς αιτούντων άσυλο προς την Ελλάδα* [The Dublin II Trap: Transfers of Asylum Seekers to Greece] που αφορά στον Κανονισμό της ΕΕ 33/2003 του Συμβουλίου της 18^{ης} Φεβρουαρίου 2003 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας.⁴⁶ ομάδες της

⁴⁶ Σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Σύμβασης του Δουβλίνου (19/08/1997) «Όταν ο αιτών άσυλο ο οποίος προέρχεται από τρίτη χώρα έχει διαβεί παράνομα διά ξηράς, διά θαλάσσης ή αεροπορικώς τα σύνορα κράτους μέλους, το κράτος μέλος από το οποίο μπορεί να αποδειχθεί ότι εισήλθε, είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου». Στην παράγραφο 1 του Άρθρου 10 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «Το κράτος μέλος που ... είναι αρμόδιο προς εξέταση της αίτησης ασύλου υποχρεούται: α) να αναλάβει τον αλλοδαπό που έχει ζητήσει άσυλο σε άλλο κράτος μέλος ... β) να περατώσει την εξέταση της αίτησης γ) να δεχθεί εκ

Διεθνούς Αμνηστίας πήραν συνεντεύξεις από αιτούντες άσυλο που είχαν επιστραφεί στην Ελλάδα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες και κρατούνταν στο αεροδρόμιο: «Ο Ν., Αφγανός αιτών άσυλο, επιστράφηκε στην Ελλάδα από την Αυστρία τον Οκτώβριο του 2009. Κρατήθηκε στο αεροδρόμιο των Αθηνών και στην συνέχεια, με την απελευθέρωσή του, του δόθηκε μια ειδοποίηση στα ελληνικά η οποία τον υποχρέωνε να παρουσιαστεί στην Πέτρου Ράλλη μέσα σε τρεις ημέρες. Ο Ν. ισχυρίστηκε ότι δεν μιλάει ελληνικά ή αγγλικά και η αστυνομία αεροδρομίου δεν του εξήγησε σε καμία γλώσσα που καταλαβαίνει τι αφορούσε η ειδοποίηση. Ο αστυνομικός του έδωσε το χαρτί και του είπε στα ελληνικά: «Φύγε». Αποτέλεσμα ήταν ο Ν. να μην εμφανιστεί στην Πέτρου Ράλλη για να υποβάλει αίτημα χορήγησης ασύλου πριν την απαιτούμενη προθεσμία. Η έλλειψη διερμηνέων είχε ως συνέπεια πολλές συνεντεύξεις ασύλου να διεξάγονται στα αγγλικά, παρόλο που ούτε ο αστυνομικός ούτε και ο αιτών άσυλο είχαν επαρκή γνώση της γλώσσας» (2010, σελ. 22).

Σε επαφές που είχα τον Ιούνιο 2010 με τις αστυνομικές αρχές του Νομού Έβρου και των νησιών Λέσβου και Σάμου, κύρια σημεία παράνομης εισόδου μεταναστών, με πληροφόρησαν ότι ελάχιστες υπηρεσίες διερμηνείας παρέχονται στους μετανάστες. Στην περίπτωση του Έβρου, υπάρχει ένας διερμηνέας της αραβικής που χρησιμοποιεί η αστυνομία σε ορισμένες περιπτώσεις, ενώ στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων και στις τρεις περιοχές οι αστυνομικές αρχές δήλωσαν ότι επικοινωνούν με τους μετανάστες στα αγγλικά χωρίς τη βοήθεια διερμηνέα, χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες εκείνων που μιλούν λίγα αγγλικά μεταξύ των κρατούμενων, χωρίς φυσικά τα αγγλικά που γνωρίζουν οι αστυνομικοί να είναι πολύ καλύτερα. Στα νοσοκομεία των ίδιων περιοχών, από τη διοίκηση με παρέπεμψαν στις αστυνομικές αρχές, καθώς όταν αναγκάζονται οι κρατούμενοι να επισκεφθούν το νοσοκομείο, συνοδεύονται πάντοτε από έναν αστυνομικό που μιλάει λίγα αγγλικά και λειτουργεί ως διερμηνέας μεταξύ των αλλοδαπών και του διοικητικού ή νοσηλευτικού προσωπικού· λόγω αυτής της «διευκόλυνσης», όπως με ενημέρωσε η διοίκηση των νοσοκομείων, δεν τους απασχόλησε το θέμα της παροχής υπηρεσιών διερμηνείας.

Πιο πρόσφατα, μετά την τελευταία αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου, τα προβλήματα δεν έχουν εκλείψει. Αναφορά στη διερμηνεία γίνεται στην έκθεση με τίτλο *Εφαρμογή ασύλου και ένταξη προσφύγων και αιτούντων άσυλο στη Θεσσαλονίκη* που κυκλοφόρησε τον Αύγουστο 2013. Η έκθεση αυτή βασίστηκε στο υλικό που προέκυψε από ένα διήμερο εκδηλώσεων στις 7 και 8 Μαρτίου 2013, σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών και προσφύγων, συμπεριλαμβανομένου και ενός διεθνούς συνεδρίου. Όπως αναφέρεται στην Εισαγωγή «Εξετάστηκαν τα προβληματικά πεδία στην εφαρμογή του νομικού πλαισίου και τα κενά που παρουσιάζονται, δυσχεραίνοντας τη στήριξη και προστασία των αιτούντων άσυλο σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, διερευνήθηκαν τα ζητήματα με γνώμονα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων που αιτούνται προστασίας και της πολιτείας, όπως επιτάσσει το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο, ώστε να προστατεύονται αποτελεσματικά ευπαθή μέλη της κοινωνίας μας» (7).

Μπορείτε να δείτε το πλήρες κείμενο της Έκθεσης [εδώ](#)

Εδώ θα μας απασχολήσουν οι αναφορές της έκθεσης στη διαδικασία της διερμηνείας. Το κείμενο ξεκινάει από το πρώτο στάδιο της διαδικασίας:

Η διερμηνεία κατά την υποβολή και εξέταση αιτήματος ασύλου προβλέπεται από τη νομοθεσία για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Είναι ρητή η αναφορά για την υποχρέωση που έχει η αρχή παραλαβής να ενημερώνει όλα τα πρόσωπα σχετικά με τα δικαιώματά τους, τον τρόπο διεξαγωγής της διαδικασίας ενώ παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

Στην πράξη ωστόσο η κατάσταση είναι τελείως διαφορετική. Κατά την υποβολή των αιτημάτων, δεν υπάρχει διερμηνεία με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν οι προβλεπόμενες από το νόμο εγγυήσεις. Έτσι, η υποβολή των αιτημάτων η οποία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στάδιο της διαδικασίας, γίνεται στην ουσία με πρόχειρο τρόπο, χωρίς την παρουσία διερμηνέα και δίχως να εξηγούνται σε κάθε πρόσωπο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του από την πρώτη στιγμή. Συνήθως συνδράμει τον εξυπηρετούμενο κάποιον τρίτο πρόσωπο –

νέου ... τον αιτούντα άσυλο του οποίου η αίτηση εξετάζεται και ο οποίος ευρίσκεται παράνομα σε άλλο κράτος μέλος».

φιλικό, γνωστό ή άγνωστο πρόσωπο το οποίο ζητείται από τις αρχές να βοηθήσει στη διερμηνεία. (σσ. 8-9)

Σύμφωνα με τα παραπάνω, παρόλο που προβλέπεται από το νομικό πλαίσιο, δεν υπάρχει διερμηνεία στην υποβολή αιτημάτων, με αποτέλεσμα η διαδικασία να γίνεται «με πρόχειρο τρόπο», καθώς δεν ενημερώνεται ο αιτών άσυλο σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Συνήθως, αντί για επαγγελματίες διερμηνείς, βοηθούν τυχαία πρόσωπα. Στο ζήτημα αυτό επανέρχεται το κείμενο και παρακάτω, όπου αναφέρεται «ανάγκη για ύπαρξη εκπαιδευμένων διερμηνέων κατά τη διάρκεια υποβολής του αιτήματος για διεθνή προστασία. Ωστε να παύσει να παρατηρείται το φαινόμενο της κακής έως ανύπαρκτης μετάφρασης των όσων δηλώνει το πρόσωπο» (σελ. 19).

Προχωρώντας στο στάδιο των απορριπτικών αποφάσεων, η έκθεση αναφέρει ότι «συχνά επιδίδονται σε αυτούς [αιτούντες άσυλο] απορριπτικές αποφάσεις με προγενέστερες ημερομηνίες χωρίς αιτιολόγηση και χωρίς την παρουσία διερμηνείας προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι έννομες συνέπειες των εγγράφων που τους κοινοποιούνται ή τους επιδίδονται, καθώς και οι δυνατότητες που παρέχονται από το νόμο για την προσβολή των εν λόγω πράξεων-αποφάσεων» (σελ. 9).

Η έκθεση αναφέρεται και στο ζήτημα της διερμηνείας εξ αποστάσεως, η οποία χρησιμοποιείται πλέον αρκετά συχνά από την Υπηρεσία Ασύλου όπως είδαμε παραπάνω, και υπάρχουν ορισμένες προτάσεις:

Προτείνεται η διαμόρφωση κατάλληλων χώρων για τις συνεντεύξεις καθώς και η παρουσία κατάλληλα εκπαιδευμένων διερμηνέων οι οποίοι είναι αναγκαίο πέρα από την αρχική εκπαίδευση τους να λαμβάνουν συνεχή επιμόρφωση. Υπάρχει αρνητικότητα στη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης γιατί δεν παρέχεται η αναγκαία επαφή για την έκφραση του ατόμου και επιπλέον δεν εξασφαλίζεται η ασφάλεια. Συζητήθηκε το κόστος της τηλεδιάσκεψης, το οποίο φαίνεται να είναι αντίστοιχο με το να είναι ο διερμηνέας στο χώρο της συνέντευξης. (σελ. 20)

Αυτές οι προτάσεις γίνονται διότι διαπιστώθηκε ότι δημιουργούνται προβλήματα από την έλλειψη εκπαίδευσης στην εξ αποστάσεως διερμηνεία. Επίσης, το κόστος διαπιστώνεται ότι είναι αντίστοιχο με αυτό της διερμηνείας με φυσική παρουσία διερμηνέα, οπότε δεν υπάρχει λόγος να επιλέγεται αυτή η μέθοδος. Η μόνο ένσταση από πλευράς μου εδώ είναι η απουσία διερμηνέα με τον συγκεκριμένο γλωσσικό συνδυασμό στην ευρύτερη περιοχή.

Το κείμενο κλείνει με κάποιες συστάσεις σχετικά με την πιστοποίηση και την κατάρτιση, σημεία στα οποία υπάρχουν σοβαρά ελλείμματα. «Οι διερμηνείς, που συνήθως είναι άτομα τα ίδια πρόσφυγες ή μετανάστες, έως τώρα ‘πιστοποιούνται’ από οργανώσεις που κάνουν κάποιες εκπαιδεύσεις. [...] Η τακτική εποπτεία αλλά και κατάρτιση των διερμηνέων θα μπορέσει να τους ενισχύσει στην εργασία τους. Επίσης σημαντικό είναι να καταρτίζονται και οι επαγγελματίες στο να εργάζονται με διερμηνέα» (σελ. 29). Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για εποπτεία ή/και κατάρτιση των διερμηνέων που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στη διαδικασία ασύλου.

3.2 Ποινική Διαδικασία

3.2.1 Ευρωπαϊκό πλαίσιο

Τα ίδια προβλήματα παρουσιάζονται και στις υπηρεσίες διερμηνείας που παρέχονται σε αλλοδαπούς οι οποίοι δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα και εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες στα ελληνικά δικαστήρια.⁴⁷

⁴⁷ Εκτενής αναφορά στη δικαστική διερμηνεία γίνεται από τον Στέφανο Βλαχόπουλο, στο βιβλίο του *Δικαστηριακή διερμηνεία στην Ελλάδα* (2014) και *Πολυγλωσσία στο δίκαιο: Μετάφραση νομικών κειμένων και δικαστηριακή διερμηνεία* (2014). Επίσης, με το θέμα αυτό ασχολείται και ο Αναστάσιος Ιωαννίδης στη διδακτορική του διατριβή με τίτλο *Θεωρητική επισκόπηση και εμπειρική αξιολόγηση της δικαστικής διερμηνείας ως μέσου προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Η ελληνική περίπτωση σε σύγκριση με τις συνθήκες στις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (σε εξέλιξη) και στο άρθρο του «Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα».

Πριν προχωρήσουμε, όμως, στην εξέταση του ελληνικού νομικού πλαισίου, θα ήθελα πρώτα να κάνω μία αναφορά στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία στην παράγραφο 3 του άρθρου 6 με τίτλο «Δικαίωμα στην χρηστή απονομή δικαιοσύνης» ορίζει ότι «πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα: α) όπως πληροφορηθεί, εν τη βραχυτέρα προθεσμία εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον του κατηγορίας».

Η εθνική νομοθεσία αποτελεί ουσιαστικά μεταφορά της Οδηγίας 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και της Οδηγίας 2012/13/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών.

Μπορείτε να δείτε το πλήρες κείμενο του της Οδηγίας 2010/64 [εδώ](#)

και της Οδηγίας 2012/13 [εδώ](#)

Η Οδηγία 2010/64 «θεσπίζει ελάχιστους κανόνες προς εφαρμογή στα πεδία της διερμηνείας και της μετάφρασης σε ποινικές διαδικασίες, ούτως ώστε να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών» (2). Βασίζεται στα συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999, κυρίως με το σημείο 33, που αφορά στην «αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων θα πρέπει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικά και ποινικά θέματα εντός της Ένωσης, δεδομένου ότι η ενισχυμένη αμοιβαία αναγνώριση και η αναγκαία προσέγγιση των νομοθεσιών θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ αρμόδιων αρχών και τη δικαστική προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων» (σελ. 1): επίσης, στηρίζεται στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ) και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που «κατοχυρώνουν το δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης. Το άρθρο 48 παράγραφος 2 του Χάρτη διασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων της υπεράσπισης» (σελ. 1): σχετίζεται και με το μέτρο Α του οδικού χάρτη που ψήφισε το Συμβούλιο στις 30 Νοεμβρίου 2009 για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες.⁴⁸

Το άρθρο 2 της Οδηγίας αναφέρεται στο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής». Στην παρ. 1 του άρθρου προβλέπεται το δικαίωμα σε διερμηνεία για υπόπτους και κατηγορουμένους που δεν μιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας σε όλα τα στάδια (ανακρίσεις, ακροαματικές διαδικασίες και ενδιάμεσες ακροάσεις). Η παρ. 2 του ίδιου άρθρου προβλέπει διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ υπόπτων ή κατηγορουμένων με τους συνηγόρους τους, εφόσον κριθεί αναγκαίο για τη δικαιοσύνη της δίκης. Η παρ. 3 αφορά στη διερμηνεία σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Η παρ. 4 προβλέπει την ύπαρξη διαδικασίας ή μηχανισμού για να εξακριβωθεί αν χρειάζονται οι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι τη συνδρομή διερμηνέα. Με την παρ. 5 αναγνωρίζεται το δικαίωμα στους υπόπτους ή κατηγορουμένους να αντικρούσουν απόφαση σύμφωνα με την οποία δεν χρειάζονται διερμηνεία ή να διαμαρτυρηθούν για την ποιότητα της διερμηνείας. Στην παρ. 6 γίνεται αναφορά στη χρήση νέων τεχνολογιών στη διαδικασία. Η παρ. 7 προβλέπει την παροχή διερμηνείας στη διαδικασία εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Τέλος, στην παρ. 8 δηλώνεται ότι η διερμηνεία πρέπει να έχει «επαρκή ποιότητα».

Το άρθρο 3 αφορά στο δικαίωμα μετάφρασης ουσιαστικών εγγράφων. Η παρ. 1 προβλέπει τη γραπτή μετάφραση «όλων των εγγράφων που είναι ουσιαστικά» για τη διεξαγωγή δίκης. Τα «ουσιώδη» έγγραφα ορίζονται στις παρ. 2 και 3. Η παρ. 4 αναφέρει ότι δεν απαιτείται μετάφραση όσων χωρίων δεν συμβάλλουν στην κατανόηση του περιεχομένου της δικογραφίας από τους υπόπτους ή κρατούμενους. Η παρ. 5 προβλέπει και πάλι τη δυνατότητα οι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι να προσβάλλουν απόφαση ότι δεν χρειάζεται μετάφραση ή να διαμαρτυρηθούν για την ποιότητά της. Η παρ. 6 προβλέπει την παροχή της

⁴⁸ «Ο ύποπτος ή κατηγορούμενος πρέπει να μπορεί να κατανοεί τι συμβαίνει και να μπορεί να γίνει κατανοητός. Ένας ύποπτος ή κατηγορούμενος που δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στη διαδικασία θα χρειάζεται διερμηνεία και μετάφραση των βασικών δικογράφων. Θα πρέπει επίσης να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των υπόπτων ή κατηγορουμένων με προβλήματα ακοής» (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:295:0001:0003:el:PDF>).

μετάφρασης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στο πρόσωπο που υπόκειται στη σχετική διαδικασία κατά τη διαδικασία εκτέλεσης του εν λόγω εντάλματος. Στην παρ. 7 ορίζεται η πιθανή αντικατάσταση της γραπτής μετάφρασης από προφορική μετάφραση ή σύνοψη των εγγράφων. Όπως αναφέρει η παρ. 8, οι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν τις συνέπειες τυχόν παραίτησης από το δικαίωμα μετάφρασης. Η παρ. 9 αναφέρεται στην «επαρκή ποιότητα της μετάφρασης». Σύμφωνα με το άρθρο 4, τα έξοδα της διερμηνείας και της μετάφρασης βαρύνουν τα κράτη μέλη.

Όσον αφορά την «επαρκή ποιότητα» της διερμηνείας και της μετάφρασης που προβλέπονται στην παρ. 8 του άρθρου 2 και παρ. 9 του άρθρου 3 της Οδηγίας, η διατύπωση είναι μάλλον αρκετά ασαφής και αφήνει πολλά περιθώρια ερμηνείας. Πώς θα διασφαλιστεί η «επάρκεια»; Ποιος θα την κρίνει και θα τη διασφαλίσει; Θα ακολουθείται κάποια διαδικασία αξιολόγησης και αν ναι από ποιον φορέα; Βέβαια, παρακάτω το άρθρο 5 με τίτλο «Ποιότητα της διερμηνείας και της μετάφρασης» συζητάει πιο συγκεκριμένα την ποιότητα αυτών των υπηρεσιών.

Άρθρο 5

Ποιότητα της διερμηνείας και της μετάφρασης

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν *συγκεκριμένα μέτρα* ώστε να εξασφαλίσουν ότι η παρεχόμενη διερμηνεία και μετάφραση έχουν την ποιότητα που απαιτούν το άρθρο 2 παράγραφος 8 και το άρθρο 3 παράγραφος 9.

2. Προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια της διερμηνείας και της μετάφρασης, καθώς και αποτελεσματική πρόσβαση σε αυτές, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τη θέσπιση μητρώου ή μητρώων ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων *με προσήκοντα προσόντα*. Μόλις ολοκληρωθεί η θέσπιση του μητρώου ή των μητρώων, τα στοιχεία αυτά, εφόσον απαιτείται, διατίθενται στους συνηγόρους και τις αρμόδιες αρχές.

3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι διερμηνείς και οι μεταφραστές είναι υποχρεωμένοι να τηρούν την αρχή της εμπιστευτικότητας όσον αφορά τη διερμηνεία και τη μετάφραση που παρέχεται δυνάμει της παρούσας οδηγίας. (έμφαση δική μου)

Βλέπουμε ότι στην παρ. 1 προβλέπεται η λήψη συγκεκριμένων μέτρων από τα κράτη μέλη ώστε να εξασφαλιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών αυτών, χωρίς όμως πάλι να αναφέρονται, έστω και ενδεικτικά, τα μέτρα αυτά, εκτός από τη θέσπιση μητρώου με «προσήκοντα προσόντα». Ωστόσο, τα προσόντα αυτά και πάλι δεν ορίζονται, με αποτέλεσμα φυσικά να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους μέλους να τα ορίσει. Αλλά ούτε και η θέσπιση μητρώου διασφαλίζει την ποιότητα, καθώς τα μητρώα δεν σημαίνουν απαραίτητα και υψηλά προσόντα από τα άτομα που περιλαμβάνονται σε αυτά, αν δεν υπάρχουν κριτήρια για την επιλογή τους και υποχρεωτική αξιολόγηση των υπηρεσιών που παρέχουν.

Επίσης, η Οδηγία δεν περιέχει καμία πρόβλεψη για επαρκή αποζημίωση των διερμηνέων και μεταφραστών. Πρόκειται για ένα από τα πλέον ουσιώδη ζητήματα για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών, καθώς οι αποζημιώσεις που προβλέπονται σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ για τους δικαστικούς διερμηνείς είναι εξαιρετικά χαμηλές, με αποτέλεσμα να πλήττεται σοβαρά η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Εκτός από το παράδειγμα της Ελλάδας, το οποίο εξετάζεται εκτενώς στο πέμπτο κεφάλαιο, και άλλες χώρες έχουν παρόμοια κατάσταση. Στην Ιταλία οι αμοιβές για μεταφραστές και διερμηνείς είναι 14,98 ευρώ για τις δύο πρώτες ώρες και 8,95 ευρώ για κάθε επόμενο δίωρο (οι μεταφραστές πρέπει να μετρούν τις ώρες απασχόλησης).⁴⁹ Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, οι διερμηνείς με ουσιαστικά και τυπικά προσόντα δεν εμπλέκονται στη διαδικασία.⁵⁰

Τέλος, γίνεται πρόβλεψη και για την εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών στη συνεργασία με διερμηνείς, στο άρθρο 6 με τίτλο «Επαγγελματική εκπαίδευση».

Άρθρο 6

Επαγγελματική εκπαίδευση

⁴⁹ Οι πληροφορίες είναι από τον ιστότοπο του έργου *Qualitas: Assessing Legal Interpreting Quality through Testing and Certification* (<http://www.qualitas-project.eu/country-profiles>). Το έργο, όπως φαίνεται και από τον υπότιτλο, αξιολογεί την ποιότητα της νομικής διερμηνείας μέσω εξετάσεων και πιστοποίησης σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁵⁰ Εκτενής αναφορά στα ζητήματα αυτά γίνεται στο πέμπτο κεφάλαιο που αφορά στις συνθήκες απασχόλησης των διερμηνέων και των μεταφραστών.

Με την επιφύλαξη της δικαστικής ανεξαρτησίας και των διαφορών στην οργάνωση των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης ανά την Ένωση, τα κράτη μέλη ζητούν από τους υπευθύνους για την κατάρτιση των δικαστών, των εισαγγελέων και των δικαστικών υπαλλήλων που συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις ιδιομορφίες της επικοινωνίας με συνδρομή διερμηνέα, ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματική και πραγματική επικοινωνία. (δική μου έμφαση)

Εκτενής αναφορά στην Οδηγία αυτή γίνεται από τον Δομίνικο Αρβανίτη στο άρθρο του «Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και η σχετική Οδηγία 2010/64/ΕΕ». Το άρθρο ξεκινάει ανατρέχοντας σε υποσημείωση στο έργο του Κ. Τσουκαλά *Ερμηνεία Ποινικής Δικονομίας* (τ. Α'), όπου γίνεται αναφορά στον *Πανδέκτη* του Ιουστινιανού (529 μ.Χ.) που προβλέπει ότι «Πάσα ομιλία περιέχει ενοχλήν ρημάτων, ούτως όμως, ώστε εκάτερος να κατανοή την γλώσσαν του ετέρου, είτε αμέσως είτε διά πιστού ερμηνέως» (σελ. 640). Η πρόβλεψη, λοιπόν, υπήρχε στο μυαλό του νομοθέτη από τόσο παλιά και επανέρχεται «σε επίπεδο κοινού ποινικοδικονομικού δικαίου, στον ΚΠΔ (ήδη από την έναρξη της ισχύος του, το 1951)» (σελ. 641) και «σε επίπεδο διατάξεων αυξημένης τυπικής ισχύος, ... με την κύρωση της ΕΣΔΑ (: Ν 2329/1953)», με διακοπή την περίοδο της δικτατορίας.

Θα προχωρήσουμε τώρα στη συζήτηση της Οδηγίας 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2012 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών Η Οδηγία 2012/13/ΕΕ, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, όπως αναφέρει στο Άρθρο 1 «ορίζει κανόνες σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης των υπόπτων ή κατηγορουμένων, σχετικά με τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και τις εναντίον τους κατηγορίες. Ορίζει επίσης κανόνες για το δικαίωμα ενημέρωσης των προσώπων που υπόκεινται στο Ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως σχετικά με τα δικαιώματά τους».

Στην ίδια Οδηγία δίνεται στο Παράρτημα Ι «Υπόδειγμα εγγράφου δικαιωμάτων» όπου αναφέρεται στο σημείο Γ η διερμηνεία και η μετάφραση: «Εάν δεν μιλάτε ή δεν κατανοείτε τη γλώσσα της αστυνομίας ή των άλλων αρμόδιων αρχών, έχετε δικαίωμα βοήθειας από διερμηνέα, δωρεάν. Ο διερμηνέας μπορεί να σας βοηθήσει να μιλήσετε με τον δικηγόρο σας και υπέχει υποχρέωση εχεμύθειας όσον αφορά το περιεχόμενο της επικοινωνίας αυτής. Έχετε δικαίωμα σε μετάφραση τουλάχιστον των σχετικών τμημάτων ουσιαστών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένης κάθε δικαστικής εντολής για τη σύλληψη ή την κράτησή σας, κάθε κατηγορίας ή κατηγορητηρίου και κάθε απόφασης. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να σας παρασχεθεί προφορική μετάφραση ή περίληψη».⁵¹

3.2.2 Ελληνική νομοθεσία

Οι Οδηγίες αυτές ενσωματώνονται στην ελληνική νομοθεσία με τον Νόμο 4236/2014 (ΦΕΚ Α 33/11.02.2014). Το κείμενο που αντικαθίσταται στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας εμφανίζεται παρακάτω με κόκκινο και διακριτή διαγραφή. Οι προσθήκες εμφανίζονται με μπλε, ενώ το κείμενο που μένει ως έχει είναι με μαύρη γραφή:

Άρθρο 233

Διορισμός διερμηνέα

~~1. Όταν πρόκειται να εξετασθεί κατηγορούμενος, αστικώς υπεύθυνος ή μάρτυρας που δεν γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, εκείνος που διενεργεί την ανάκριση ή εκείνος που διευθύνει τη συζήτηση διορίζει διερμηνέα. Σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν πρόκειται να εξετασθεί ύποπτος, κατηγορούμενος, αστικώς υπεύθυνος ή μάρτυρας ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, του παρέχεται χωρίς καθυστέρηση διερμηνεία. Εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ των κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Το, κατά τα ανωτέρω εδάφια, δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει την προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Σε κάθε στάδιο της ποινικής~~

⁵¹ Το πλήρες υπόδειγμα δίνεται στο Παράρτημα στο τέλος του Κεφαλαίου.

διαδικασίας ο εξετάζων εξακριβώνει με κάθε πρόσφορο μέσο κατά πόσον ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ομιλεί και κατανοεί την ελληνική γλώσσα και αν χρειάζεται τη συνδρομή διερμηνέα. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ασκήσει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίθηκε ότι δεν είναι αναγκαία η παροχή διερμηνείας ή όταν η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής. Επί των αντιρρήσεων αποφασίζει κατά την προδικασία ο Εισαγγελέας, κατά την κύρια ανάκριση το Δικαστικό Συμβούλιο και κατά την κύρια διαδικασία το Δικαστήριο. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών, όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα κριθεί από τον εξετάζοντα απαραίτητη.

2. Ο διορισμός διερμηνέα γίνεται από πίνακα που καταρτίζεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα του μέσα στο τρίτο δεκαήμερο του μηνός Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου από πρόσωπα που διαμένουν ή εργάζονται στην έδρα του και κατά προτίμηση από δημοσίου υπαλλήλους. Ο πίνακας υποβάλλεται στον εισαγγελέα εφετών, που έως το τέλος Οκτωβρίου έχει το δικαίωμα να ζητήσει από το συμβούλιο εφετών την μεταρρύθμισή του. Το συμβούλιο των εφετών αποφαινεται σχετικά έως το τέλος Νοεμβρίου. Ο πίνακας, αφού οριστικοποιηθεί, τοιχοκολλάται στο ακροατήριο του πλημμελειοδικείου και ανακοινώνεται έως το τέλος Δεκεμβρίου κάθε χρόνου από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στους ανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειας. Κάθε χρόνο ισχύει, ωστόσο συνταχθεί νέος πίνακας, ο πίνακας που συντάχθηκε το προηγούμενο έτος. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατόν να διοριστεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό πίνακα, μπορεί να διοριστεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σ' αυτόν.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθορίζονται τα προσόντα των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων.

Άρθρο 234

Ποιοι δεν μπορούν να διοριστούν διερμηνείς

Με συνέπεια να ακυρωθεί η διαδικασία, δεν μπορεί να διοριστεί διερμηνέας: α) ο κατηγορούμενος, ο πολιτικός ενάγων, ο συνήγορος, ο μάρτυρας, ή ο πραγματογνώμονας ή ο τεχνικός σύμβουλος ή εκείνος που ασκεί στην ίδια δίκη καθήκοντα δικαστή, εισαγγελέα ή γραμματέα, β) όποιος υπάγεται σε μία από τις περιπτώσεις των άρθρων 188 στοιχ. α' - δ', 210, 211 και 222.

Άρθρο 235

Υποχρέωση αποδοχής των καθηκόντων διερμηνέα

Ο διερμηνέας που διορίστηκε νόμιμα είναι υποχρεωμένος να αποδεχτεί την εντολή, εκτός αν συντρέχει ένας από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 190. Εναντίον εκείνου που χωρίς εύλογη αιτία αρνείται την εντολή εφαρμόζονται αναλόγως οι κυρώσεις των άρθρων 201 και 202 που προβλέπονται για τους πραγματογνώμονες.

Άρθρο 236

Όρκος του διερμηνέα

1. Ο διερμηνέας, πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, οφείλει να ορκιστεί ~~στο ιερό ευαγγέλιο~~, σύμφωνα με το άρθρο 218 ενώπιον εκείνου που τον διόρισε, ότι θα μεταφράσει με ακρίβεια και πιστότητα, τηρώντας πλήρη εχεμύθεια, όλα όσα θα ειπωθούν κατά τη συζήτηση ή, αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 237, τα έγγραφα.

2. Για τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 220, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου εκείνου.

Άρθρο 236Α

Δικαίωμα μετάφρασης ουσιοδών εγγράφων

1. Στους υπόπτους ή στους κατηγορούμενους που δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας παρέχεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος γραπτή

μετάφραση όλων των ουσιωδών εγγράφων ή χωρίων εγγράφων της διαδικασίας. Τα ουσιώδη έγγραφα περιλαμβάνουν οποιαδήποτε απόφαση συνεπάγεται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, οποιοδήποτε έγγραφο απαγγελίας κατηγορίας και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση σχετική με την κατηγορία. Οι κατηγορούμενοι ή οι συνήγοροί τους δύνανται να υποβάλουν αιτιολογημένο αίτημα για το χαρακτηρισμό εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ως ουσιωδών. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι δεν έχουν δικαίωμα σε μετάφραση χωρίων ουσιωδών εγγράφων τα οποία δεν συμβάλλουν στην κατανόηση εκ μέρους τους του περιεχομένου της εναντίον τους κατηγορίας.

2. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις η έγγραφη μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη του περιεχομένου των ουσιωδών εγγράφων.

3. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να υποβάλει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως το έκτο εδάφιο του άρθρου 233 παράγραφος 1.

4. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων υπό την προϋπόθεση ότι έχει προηγουμένως συμβουλευθεί συνήγορο ή ότι έχει με άλλον τρόπο λάβει πλήρη γνώση των συνεπειών της παραίτησης. Η παραίτηση πρέπει να είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησης του προσώπου και να μην περιέχει όρο ή αίρεση.

Άρθρο 237

Μετάφραση εγγράφου και γραπτές καταθέσεις σε ξένη γλώσσα

1. Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο **διερμηνέας** θα πρέπει να παραδώσει τη **μετάφραση** η προθεσμία μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο **διερμηνέας** που είχε οριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί τα έργα του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή.

2. Κατ' εξαίρεση, όταν ένας μάρτυρας ή κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύκολος ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί κατά την ανάκριση να δώσει γραπτή κατάθεση ή απολογία σε ξένη γλώσσα· η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με την παρ. 1.

Άρθρο 238

Διερμηνέας του διερμηνέα

Όταν η γλώσσα είναι ελάχιστα γνωστή, μπορεί στην ανάγκη να διοριστεί διερμηνέας του διερμηνέα.

Άρθρο 238Α

Για την εξέταση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν αυτή γίνεται με τη συνδρομή διερμηνέα ή όταν γίνεται προφορική μετάφραση ή σύνοψη βασικών εγγράφων ή για την παραίτηση των ανωτέρω από το δικαίωμα της μετάφρασης, συντάσσεται έκθεση ή γίνεται ειδική μνεία στην έκθεση που συντάσσεται από το αρμόδιο κάθε φορά όργανο.

Άρθρο 238Β

Τα έξοδα διερμηνείας, καθώς και τα έξοδα της μετάφρασης των αποφάσεων που συνεπάγονται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, των εγγράφων απαγγελίας κατηγορίας και των σχετικών με την κατηγορία δικαστικών αποφάσεων, τα οποία προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 233 επ. και 236Α του ΚΠΔ, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, βαρύνουν το Δημόσιο. Κατ' εξαίρεση, τα ανωτέρω έξοδα μετάφρασης βαρύνουν τον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο, εφόσον αυτός αποδεδειγμένα μπορεί να τα καταβάλει.

Ξεκινώντας από την παράγραφο 1 του άρθρου 233, είναι εμφανές ότι η τροποποίηση εντάσσει πολλά νέα στοιχεία:

1. Μερικά για διερμηνεία μεταξύ κατηγορουμένου και δικηγόρου σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, αν είναι αναγκαίο
2. Προβλέπει τις περιπτώσεις των ατόμων με προβλήματα ακοής ή ομιλίας
3. Δίνει τη δυνατότητα να εξεταστεί η ανάγκη παροχής διερμηνείας σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας
4. Δίνει το δικαίωμα στον κατηγορούμενο να στραφεί κατά απόφασης που κρίνει ότι δεν είναι αναγκαία η παροχή διερμηνείας ή να αποφανθεί ότι η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής
5. Προβλέπει τη χρήση νέων τεχνολογιών για τη διερμηνεία (τηλεδιάσκεψη, διαδίκτυο κλπ.).⁵²

Αξίζει εδώ να σημειωθεί και η σύγκριση που υπήρχε στον ΚΠΔ, και παραμένει, σε σχέση με τους σαφώς διακριτούς όρους «διερμηνέας» (προφορική απόδοση) και «μεταφραστής» (απόδοση γραπτών κειμένων), όπως εντοπίζει η Αποστόλου στο άρθρο της «Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: Μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα»: «ο νόμος δεν διακρίνει μεταξύ διερμηνέα και μεταφραστή όπως φαίνεται στο Άρθρο 237 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που έχει τίτλο ‘Μετάφραση εγγράφου και γραπτές καταθέσεις σε ξένη γλώσσα’: ‘1. Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση· η προθεσμία μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος’» (2011, σσ. 82-83). Η ίδια διαπίστωση γίνεται και στο άρθρο του Δ. Αρβανίτη όπου αναφέρεται μεταξύ άλλων: «Ο διερμηνέας, με τη διευρυμένη [...] έννοια (δηλαδή και ο μεταφραστής), είναι γλωσσομαθής, που διευκολύνει στο πλαίσιο της ποινικής δίκης (με την ευρεία έννοια) την επικοινωνία μεταξύ του έχοντος ανάγκη διερμηνείας και των λοιπών προσώπων ή/και μεταφράζει στην ελληνική γλώσσα τα αποδεικτικά μέσα και όσα αναφέρει ή καταθέτει διάδικος που αγνοεί τη γλώσσα αυτή, μεταφέροντάς του παράλληλα κάθε ενέργεια που λαμβάνει χώρα στην ελληνική γλώσσα που αγνοεί» (2013, σελ. 642).⁵³

Στο ίδιο άρθρο, ο Δ. Αρβανίτης αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 της Οδηγίας 2010/64 που προβλέπει τη δωρεάν παροχή διερμηνείας μεταξύ υπόπτων ή κατηγορουμένων και συνηγόρων μόνο «όταν αυτή σχετίζεται άμεσα με ανακρίσεις ή ακροάσεις στη διάρκεια της διαδικασίας ή με την άσκηση προσφυγής ή την υποβολή άλλων δικονομικών αιτημάτων». Έτσι, ο Αρβανίτης επισημαίνει ότι «δεν καλύπτονται ρητά περιπτώσεις όπως λ.χ. η (αναγκαία) επικοινωνία του αλλόγλωσσου ή αδυνατούντα να επικοινωνήσει (ενδεχομένως και ήδη κρατούμενου) κατηγορουμένου, ο οποίος τυγχάνει παράλληλα άπορος (και συνακόλουθα αδυνατεί να μισθώσει τις υπηρεσίες διερμηνέα), με τον συνήγορό του πριν ή μετά από την παραπάνω (με την ευρεία έννοια) διαδικασία, στον τόπο κράτησης ή αλλού. ... Περαιτέρω, το δικαίωμα αυτό περιορίζεται (αν δεν αχρηστεύεται μερικά) ακόμη περισσότερο από την επιφύλαξη ‘εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση διεξαγωγής δίκαιης δίκης’, προκειμένου για ουσιώδη πτυχή του, η οποία βέβαια και πρέπει να συνιστά αναγκαίο όρο για την ουσιαστική άσκηση των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του υπόπτου/κατηγορουμένου και την εν γένει δικαιοσύνη της δίκης» (σελ. 647).

Επίσης, για πρώτη φορά, γίνεται αναφορά σε νέα παράγραφο (παρ. 3) σε καθορισμό των προσόντων των ατόμων που θα συμπεριληφθούν στον πίνακα διερμηνέων, χωρίς όμως ο ίδιος ο νόμος να το προβλέπει, καθώς αφήνει το θέμα στη διακριτική ευχέρεια του εκάστοτε Υπουργού. Όπως σχολιάζει ο Δ. Αρβανίτης «Η έλλειψη αναφοράς προϋποθέσεων για τον διορισμό διερμηνέα-μεταφραστή, όπως εύστοχα έχει λεχθεί,

⁵² Στο σημείο αυτό έχει ενδιαφέρον να ανατρέξουμε στην εκτενή αναφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παροχή διερμηνείας μέσω εικονοτηλεδιάσκεψης, μολονότι αφορά τις διασυνοριακές δικαστικές διαδικασίες εντός της ΕΕ (https://e-justice.europa.eu/content_manual-71--maximize-el.do?idSubpage=6). Στο κείμενο αυτό γίνεται εξαντλητική αναφορά στα σημεία που πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη διαδικασία αυτή, η οποία εξαρχής ορίζεται ως «δοκιμασία» για τους συντελεστές της δίκης και τους διερμηνείς: πρέπει να εξασφαλίζονται υψηλής ποιότητας επικοινωνία και διερμηνεία, να λαμβάνεται υπόψη ο αντίκτυπος των τεχνικών πτυχών, να έχει ο διερμηνέας τη δυνατότητα παρέμβασης, να ελέγχεται η ποιότητα του ήχου κ.ά. Με άλλα λόγια, οι νέες τεχνολογίες δεν είναι πανάκεια και, πολλές φορές, αντί να επιλύουν προβλήματα, δημιουργούν επιπλέον δυσκολίες.

⁵³ Στην παραπομπή στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το σημείο αυτό επισημαίνεται με κόκκινο χρώμα.

‘δείχνει την αμηχανία με την οποία ο νομοθέτης αντιμετωπίζει το ρόλο του. Ενδιαφέρεται μόνο για το αποτέλεσμα (την ομαλή διεξαγωγή της δίκης σύμφωνα προς τους διεθνείς κανόνες), αλλά παραγνωρίζει την ειδική ικανότητα που χρειάζεται κάποιος για να είναι αφενός διερμηνέας (να μεταφέρει δηλαδή μια ομιλία σε πραγματικό χρόνο) και αφετέρου γνώστης νομικής ορολογίας’» (2013, σελ. 642). Στο θέμα αυτό αναφέρεται στο άρθρο του «Forensic Interpreting» [Διερμηνεία στην ακροαματική και ανακριτική διαδικασία], ο Len Roberts-Smith:

Η ικανή διερμηνεία στο δικαστήριο είναι θεμελιώδους σημασίας για τη δικαιοσύνη. Η έλλειψη ικανής διερμηνείας σε μια ποινική δίκη όπου ένας κατηγορούμενος δεν μιλά καθόλου ή μιλά ανεπαρκώς την αγγλική γλώσσα μπορεί να συνιστά άρνηση δίκαιης δίκης και να οδηγήσει σε ακύρωση καταδικαστικής απόφασης. Όταν δεν αναγνωρίζεται η ανεπάρκεια της διερμηνείας, το αποτέλεσμα μπορεί να είναι άδικη καταδίκη ή αθώωση. (σελ. 13)

Το θέμα των προσόντων, λοιπόν, της «ικανής» διερμηνείας όπως την ονομάζει ο Roberts-Smith είναι κρίσιμο σε μία δίκη, και θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τον προσδιορισμό των προσόντων των μεταφραστών και των διερμηνέων. Πράγματι, ο καθορισμός των προσόντων πράγματι γίνεται στις 22 Σεπτεμβρίου 2014 με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΦΕΚ Β 2711/1014) και έχει ως εξής:

1. Τίτλος σπουδών, ήτοι ομώνυμο πτυχίο ή δίπλωμα μετάφρασης και διερμηνείας ξένων γλωσσών ΑΕΙ της ημεδαπής ή ισότιμο αντίστοιχης ειδικότητας, σχολών της αλλοδαπής σε αντίγραφο. Αν ο τίτλος σπουδών δεν είναι ελληνικού ΑΕΙ, απαιτείται επίσημη μετάφραση αυτού και επικύρωση ή
2. Απολυτήριο Ελληνικού Λυκείου ή ξένου Λυκείου ή αντίστοιχου ξένου σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αν ο τίτλος δεν είναι ελληνικού Λυκείου, απαιτείται απολυτήριο ξένου Λυκείου με επίσημη μετάφραση και επικύρωση.
3. Πιστοποιητικό επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας, αν οι ενδιαφερόμενοι είναι αλλοδαποί. Η επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας μπορεί να προκύπτει και από τυχόν αντίγραφο απολυτηρίου ελληνικού σχολείου (στοιχείο 2)
4. Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα ενός κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή νόμιμη άδεια παραμονής στη χώρα, προκειμένου για αλλοδαπούς.

Ο πίνακας των διερμηνέων αποστέλλεται και σε άλλες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες και χρησιμοποιείται και από αυτές. Για παράδειγμα, οι διερμηνείς που χρησιμοποιούνται από τις αστυνομικές αρχές για την ανακριτική διαδικασία, όπως και στις συνεντεύξεις των αιτούντων άσυλο επιλέγονται από αυτόν τον κατάλογο.

Αντιλαμβάνεται κανείς, αν σκεφτεί την πολυπλοκότητα του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης που αναφέρθηκε στην Εισαγωγή, με την πληθώρα γλωσσικών προβλημάτων, ότι εκ των πραγμάτων είναι αδύνατη η εύρεση διερμηνέων ή μεταφραστών με υψηλά προσόντα. Ωστόσο, δεν υπάρχει και καμία πρόβλεψη τουλάχιστον για κάποιον έλεγχο της δικαστικής διερμηνείας, κάποια αξιολόγηση των διερμηνέων και κάποια έστω στοιχειώδη κατάρτιση σε έναν τόσο δύσκολο και ζωτικής σημασίας ρόλο, όπως αυτός του δικαστικού διερμηνέα.

Επιπλέον, με σκοπό την ενσωμάτωση του άρθρου 6 της Οδηγίας 2010/64/ΕΕ, στον νέο νόμο για πρώτη φορά γίνεται και κάποια πρόβλεψη για την κατάρτιση των δημοσίων λειτουργών στον χώρο της δικαιοσύνης (Άρθρο 8 με τίτλο «Εκπαίδευση»): «Κατά την κατάρτιση των δικαστών, των εισαγγελέων, των προανακριτικών και δικαστικών υπαλλήλων που συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες, αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση στις ιδιομορφίες της επικοινωνίας με συνδρομή διερμηνέα, προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματική και πραγματική επικοινωνία». Δυστυχώς, δεν γίνεται πουθενά λόγος για την κατάρτιση των ίδιων των διερμηνέων, που είναι και ο βασικότερος παράγοντας στη διαδικασία αυτή.

Τέλος, με την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/13/ΕΕ, ο νόμος προβλέπει την προσθήκη του άρθρου 99Α, μετά το άρθρο 99 που αφορά στις ερωτήσεις και παρατηρήσεις των διαδίκων και των συνηγόρων τους:

Άρθρο 99Α

1. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ενημερώνεται αμέσως όσον αφορά τουλάχιστον στα ακόλουθα δικαιώματα: α) το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, β) το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών, γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης και ε) το δικαίωμα σιωπής.

2. Η ενημέρωση σύμφωνα με την παράγραφο 1 παρέχεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα, προφορικά ή εγγράφως, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αναγκών των υπόπτων ή κατηγορουμένων που είναι ευάλωτα πρόσωπα.

3. Στον ύποπτο τέλεσης πράξης ή στον κατηγορούμενο, ο οποίος συλλαμβάνεται ή κρατείται, παρέχεται αμέσως έγγραφο στο οποίο καταγράφονται τα δικαιώματα του και του επιτρέπεται να το διατηρεί στην κατοχή του καθ' όλη τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας του. Το έγγραφο αυτό περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τα ακόλουθα δικαιώματα: α) το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, β) το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών, γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης, ε) το δικαίωμα σιωπής, στ) το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας, ζ) το δικαίωμα ενημέρωσης των προξενικών αρχών και ενός επιπλέον πρόσωπου, η) το δικαίωμα σε επείγουσα ιατρική περίθαλψη, θ) τον ανώτατο αριθμό ωρών ή ημερών κατά τις όποιες ο κατηγορούμενος δύναται να στερηθεί της ελευθερίας του προτού προσεχθεί ενώπιον δικαστικής αρχής και ι) πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες προσβολής του νομίμου χαρακτήρα της σύλληψης ή της κράτησης.

4. Το ως άνω έγγραφο συντάσσεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Όταν αυτό δεν είναι διαθέσιμο στην κατάλληλη γλώσσα, ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ενημερώνεται για τα δικαιώματά του προφορικά σε γλώσσα που κατανοεί. Το εν λόγω έγγραφο πρέπει στη συνέχεια να χορηγείται, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, σε γλώσσα που ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος κατανοεί. (έμφαση δική μου)

Βλέπουμε εδώ ότι για πρώτη φορά προβλέπεται, μεταξύ άλλων, και η ενημέρωση των υπόπτων ή κατηγορουμένων σχετικά με το δικαίωμά τους σε διερμηνεία και μετάφραση και υποχρεώνεται η αρμόδια αρχή να του παρέχει έγγραφο για τα δικαιώματά του «σε γλώσσα που κατανοεί».

3.3 Υγειονομική περίθαλψη

Η ενότητα για το νομικό πλαίσιο που διέπει την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στον χώρο της υγειονομικής περίθαλψης θα είναι αναγκαστικά σύντομη, καθώς δεν υπάρχει ένα τέτοιο πλαίσιο που να υποχρεώνει την πολιτεία να παρέχει υπηρεσίες διερμηνείας όταν ο ασθενής δεν μιλάει καθόλου ή επαρκώς την ελληνική γλώσσα.

Το δικαίωμα στην υγεία διασφαλίζεται στο άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με την εξής διατύπωση:

Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.

Το δικαίωμα στην ιατρική περίθαλψη ορίζεται επίσης στο άρθρο 13 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη το οποίο προβλέπει ότι «Για εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για κοινωνική και ιατρική αντίληψη, τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση: 1. Να μεριμνούν ώστε κάθε πρόσωπο, που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους και δεν είναι σε θέση να τους εξασφαλίσει με δικά

του μέσα ή από άλλη πηγή, ιδίως δε από παροχές που καταβάλλονται από σύστημα κοινωνικής ασφάλειας, να μπορεί να λαμβάνει κατάλληλη βοήθεια και σε περίπτωση ασθένειας τις φροντίδες που απαιτεί η κατάσταση της υγείας του». ⁵⁴ Αυτό το δικαίωμα διασφαλίζει και το Σύνταγμα της Ελλάδας στην παράγραφο 3 του άρθρου 21, όπου ορίζεται ότι «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών».

Προφανώς ως πολίτες ορίζονται μόνο οι νόμιμα και μόνιμα διαμένοντες στη χώρα, καθώς για τους υπόλοιπους δεν προβλέπεται από το νομικό πλαίσιο η πρόσβαση σε υπηρεσίες περίθαλψης. Αυτή την άποψη υιοθετεί και το εκτενές άρθρο με τίτλο «Δικαίωμα στην Υγεία των Μεταναστών χωρίς Νόμιμα Έγγραφα Παραμονής» της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ⁵⁵ το οποίο αναφέρει:

Χαρακτηριστική είναι, άλλωστε, και η Εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας (Αριθμ. Πρωτ. ΟΙΚ/ΕΜΠ518, 2/2/2005) με τίτλο «Υγειονομική Περίθαλψη Αλλοδαπών» σύμφωνα με την οποία: «Για τους αλλοδαπούς μη-νόμιμα ευρισκόμενους στην Ελλάδα (όπως είναι ο λαθρομετανάστης) θα παρέχονται οι απαραίτητες υπηρεσίες αποκλειστικά σε περιπτώσεις επείγοντος περιστατικού και μέχρι τη σταθεροποίηση της υγείας τους. Δεν θα γίνονται δεκτοί από τις υπηρεσίες υγείας αλλοδαποί αυτής της κατηγορίας για μη επείγοντα περιστατικά».

Με βάση τα παραπάνω, είναι εμφανές ότι η Ελλάδα αναγνωρίζει στους μετανάστες ένα αρκετά περιορισμένο δικαίωμα πρόσβασης στην ιατρική περίθαλψη και κατ' επέκταση ένα εξ ίσου περιορισμένο δικαίωμα στην υγεία. Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαία η εξέταση του δικαιώματος στην υγεία των μεταναστών τόσο στα πλαίσια του εθνικού όσο και του διεθνούς δικαίου (σελ. 3)

Εδώ και μόνο η χρήση του όρου «λαθρομετανάστης», ενός όρου έντονα φορτισμένου αρνητικά, επεξηγηματικά μέσα στην παρένθεση δηλώνει την αντιμετώπιση αυτών των ανθρώπων από την ελληνική πολιτεία.

Μια μικρή βελτίωση επήλθε με τον «Καθορισμό προϋποθέσεων, κριτηρίων και διαδικασιών πρόσβασης στο σύστημα νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανασφαλιστών και οικονομικά αδυνάτων πολιτών» (ΦΕΚ Β' 1747/2006), όπου ορίζονται οι κατηγορίες δικαιούχων δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Μεταξύ αυτών είναι α. οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες, β. οι αλλοδαποί οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτηση για αναγνώριση προσφυγικής ιδιότητας και η οποία βρίσκεται στο στάδιο εξέτασης από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, καθώς και γ. οι έχοντες έγκριση παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ή έχει ταχθεί σε αυτούς προθεσμία η οποία δεν έχει εκπνεύσει ακόμη. Δυστυχώς, όλες οι άλλες κατηγορίες ανιθαγενών έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας μόνο σε περίπτωση έκτακτου προβλήματος και για όσο διάστημα διαρκεί αυτό.

Αλλά, ακόμα και για τις περιπτώσεις των ατόμων που έχουν το δικαίωμα πρόσβασης, υπάρχουν σοβαρά προβλήματα επικοινωνίας λόγω της γλώσσας. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες διαγνώσεις, λήψη λανθασμένων οδηγιών, λάθη στη θεραπευτική αγωγή και άλλα προβλήματα (βλέπε Κεφάλαιο 5). Υπηρεσίες διερμηνείας στην υγεία, λόγω της έλλειψης νομικού πλαισίου, παρέχονται μόνο αποσπασματικά, όταν υπάρχει χρηματοδότηση από διάφορους φορείς, ή εθελοντικά από μη-κυβερνητικές οργανώσεις.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνική γλώσσα

Αποστόλου, Φ. (2011). Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: Μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα. *ΓΡΑΜΜΑ/GRAMMA: Περιοδικό Θεωρίας και Κριτικής* 19, 77-91.

⁵⁴ Όπως κυρώθηκε με το Ν. 1426 της 20/21 Μαρτίου 1984 : Για την κύρωση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (ΦΕΚ 32, τ. Α').

⁵⁵ Σύμφωνα με τον ιστοχώρο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), «Η ΕΕΔΑ αποτελεί ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί και λειτουργεί σύμφωνα με τις Αρχές των Παρισίων, των Ηνωμένων Εθνών» (<http://www.nchr.gr/index.php/el>).

- Αρβανίτης, Δ. (2013) Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και σχετική Οδηγία 2010.64/ΕΕ. *Ποινική Δικαιοσύνη* 7, 640-651.
- Βλαχόπουλος, Στ. (2014). *Πολυγλωσσία στο δίκαιο: Μετάφραση νομικών κειμένων και δικαστηριακή διερμηνεία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- (2014α). *Δικαστηριακή διερμηνεία στην Ελλάδα: Καταγραφή και αξιολόγησης της πραγματικότητας*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.
- Ιωαννίδης, Α. (2015). Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα. Στο Ε. Κουρδής & Ε. Λουπάκη (Επιμ.), *Πρακτικά 4^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων*. Ανακτήθηκε από http://www.frl.auth.gr/sites/4th_trad_congress/pdf/ioannidis.pdf.
- . (Διδακτορική διατριβή σε εξέλιξη) *Θεωρητική επισκόπηση και εμπειρική αξιολόγηση της δικαστικής διερμηνείας ως μέσου προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Η ελληνική περίπτωση σε σύγκριση με τις συνθήκες στις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Αγγλική Γλώσσα

- Benoliel, C. (2014) New Directives on Defence Rights in the EU: Towards Progress?. *King's Student Law Review*. Retrieved from <https://blogs.kcl.ac.uk/kslr/?p=657>.
- Pöllabauer, S. (2007). Interpreting in asylum hearings: Issues of saving face. In C. Wadensjö, B. Englund Dimitrova, A. Nilsson. (Eds.), *The Critical Link 4: Professionalisation of interpreting in the community* (pp. 39-52). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Roberts-Smith, L. (2009) Forensic Interpreting: Trial and Error. In S. B. Hale, U. Ozolins & L. Stem (Eds.), *Critical Link 5: Quality in Interpreting – a shared responsibility* (pp. 13-35). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

Ιστοσελίδες/Ιστότοποι (τελευταία ανάκτηση 30/10/2015)

- EEA and Norway Grants. *Wikipedia The Free Encyclopaedia*. Ανακτήθηκε από http://en.wikipedia.org/wiki/EEA_and_Norway_Grants.
- Εφαρμογή Ασύλου και Ένταξη Προσφύγων & Αιτούντων Άσυλο στη Θεσσαλονίκη*. Θεσσαλονίκη: Αύγουστος 2013. Ανακτήθηκε από <https://gr.boell.org/sites/default/files/report.pdf>.

Οδηγίες, Νόμοι και άλλα έγγραφα

- Δικαίωμα στην Υγεία των Μεταναστών χωρίς Νόμιμα Έγγραφα Παραμονής (2007). Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ανακτήθηκε από http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/apofasi_ygeia_metanastes2007.pdf.
- Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης. Συμβούλιο της Ευρώπης. Τορίνο 1961. Ανακτήθηκε από https://www.unhcr.gr/no_cache/prostasia/nomiki-prostasia/diethneis-kai-perifereiakes-symbaseis.html?cid=710&did=760&sechash=38e6a194.
- Καθορισμός προσόντων των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ΦΕΚ Β' 2711/10.10.2014.
- Καθορισμός προϋποθέσεων, κριτηρίων και διαδικασιών πρόσβασης στο σύστημα νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανασφαλιστών και οικονομικά αδυνάτων πολιτών. ΦΕΚ Β' 1747/2006.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=EL>.
- Κατάρτιση καταλόγου διερμηνέων στην Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου. ΦΕΚ Β' 911/11.04.2014.
- Νόμος 3907/2011 σχετικά με την Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη-μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις. ΦΕΚ Α' 7/26.01.2011.

- Νόμος 4236/2014 «Δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία» ΦΕΚ Α΄ 33/11.02.2014.
- Οδηγία 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20^{ης} Οκτωβρίου 2010 σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:280:0001:0007:el:PDF>.
- Οδηγία 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22^{ης} Μαΐου 2012 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:142:0001:0010:el:PDF>.
- Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1948). Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Ανακτήθηκε από <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>.
- Παρατηρήσεις πρακτικής φύσεως για τις εικονοηλεκτρονικές: Διερμηνεία. Ανακτήθηκε από https://e-justice.europa.eu/content_manual-71--maximize-el.do?idSubpage=6.
- Προεδρικό Διάταγμα 113/2013 «Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα». ΦΕΚ Α΄ 146/14.06.2013.
- Προκήρυξη διαγωνισμού με θέμα «Παροχή Υπηρεσιών Διερμηνείας στην Υπηρεσία Ασύλου και στην Αρχή Προσφυγών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη». Ανακτήθηκε από <https://diavgeia.gov.gr/doc/7808I-ΘΣΑ>.
- Στατιστικά στοιχεία ασύλου στην Ελλάδα 1997-2010. Ανακτήθηκε από http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/General/Statistics/BOSTATS_table2010ELfinal.DOC.
- Στατιστικά στοιχεία από τη λειτουργία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα 7.6.2013 - 31-12.2013). Υπηρεσία Ασύλου. Ανακτήθηκε από http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf.
- Στατιστικά στοιχεία από τη λειτουργία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2014). Υπηρεσία Ασύλου. Ανακτήθηκε από http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf.
- Στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα 1.1.2015-30.9.2015). Υπηρεσία Ασύλου. Ανακτήθηκε από http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/10/Greek-Asylum-Service-statistical-data-September-2015_gr.pdf.
- Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Ανακτήθηκε από http://www.yptp.gr/images/stories//2011/symbasi%20gia%20anthrwpina%20dikaiwmata_el.pdf.
- Συγκριτικός Πίνακας Συλληφθέντων Λαθρομεταναστών από Αστυνομικές & Λιμενικές Αρχές, για παράνομη είσοδο & παραμονή Έτος 2010. Ελληνική Αστυνομία. Ανακτήθηκε από <http://www.astynomia.gr/images/stories/2011/statistics2011/0102syl2010-methorios.pdf>.

Παράρτημα 1

ΟΔΗΓΙΑ 2010/64/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 20ής Οκτωβρίου 2010

σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 82 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο στοιχείο β),

την πρωτοβουλία του Βασιλείου του Βελγίου, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, του Βασιλείου της Ισπανίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Γαλλικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Ιταλικής Δημοκρατίας, του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, της Ρουμανίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας⁽¹⁾,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Ένωση έχει θέσει ως στόχο τη διατήρηση και ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999, ιδίως δε με το σημείο 33, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων θα πρέπει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικά και ποινικά θέματα εντός της Ένωσης, δεδομένου ότι η ενισχυμένη αμοιβαία αναγνώριση και η αναγκαία προσέγγιση των νομοθεσιών θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ αρμόδιων αρχών και τη δικαστική προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων.
- (2) Στις 29 Νοεμβρίου 2000, το Συμβούλιο υιοθέτησε, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Τάμπερε, πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων⁽³⁾. Στην εισαγωγή του εν λόγω προγράμματος αναφέρεται ότι η αμοιβαία αναγνώριση «πρέπει να επιτρέπει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και της προστασίας των δικαιωμάτων των προσώπων».
- (3) Η υλοποίηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων επί ποινικών υποθέσεων προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη διακατέχονται από αμοιβαία εμπιστοσύνη όσον αφορά τα συστήματά τους για την απονομή ποινικής δικαιοσύνης. Ο βαθμός της αμοιβαίας αναγνώρισης εξαρτάται κατά πολύ από μια σειρά παραμέτρων, που περιλαμβάνουν μηχανισμούς προστασίας των δικαιωμάτων των υπόπτων ή των κατηγορουμένων και τον καθορισμό κοινών ελάχιστων προτύπων, αναγκαίων για τη διευκόλυνση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης.
- (4) Η αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων επί ποινικών υποθέσεων μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά μόνο σε κλίμα εμπιστοσύνης, ώστε, όχι μόνο οι δικαστικές αρχές, αλλά όλοι οι παράγοντες της ποινικής διαδικασίας να θεωρούν τις αποφάσεις των δικαστικών αρχών άλλων κρατών μελών ως ισοδύναμες με τις δικές τους, γεγονός που προϋποθέτει εμπιστοσύνη όχι μόνο στην

επάρκεια των κανόνων άλλων κρατών μελών, αλλά και ως προς το ότι οι εν λόγω κανόνες εφαρμόζονται σωστά.

- (5) Το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής «η ΕΣΔΑ») και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «ο Χάρτης») κατοχυρώνουν το δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης. Το άρθρο 48 παράγραφος 2 του Χάρτη διασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων της υπεράσπισης. Η παρούσα οδηγία σέβεται τα ανωτέρω δικαιώματα και θα πρέπει να εφαρμόζεται αναλόγως.
- (6) Μολονότι όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της ΕΣΔΑ, η παρελθούσα πείρα καταδεικνύει ότι το γεγονός αυτό από μόνο του δεν παρέχει πάντοτε επαρκή βαθμό εμπιστοσύνης στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών.
- (7) Η ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης απαιτεί συνεπέστερη εφαρμογή των δικαιωμάτων και των εγγυήσεων που ορίζονται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Απαιτεί επίσης την περαιτέρω ανάπτυξη στο πλαίσιο της Ένωσης, μέσω της παρούσας οδηγίας και άλλων μέτρων, των ελάχιστων προδιαγραφών που ορίζονται στην ΕΣΔΑ και στον Χάρτη.
- (8) Στο άρθρο 82 παράγραφος 2 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται η θέσπιση ελάχιστων κανόνων εφαρμοστέων στα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις. Το άρθρο 82 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο στοιχείο β) αναφέρεται στα «δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία» ως έναν από τους τομείς στους οποίους δύνανται να θεσπιστούν ελάχιστοι κανόνες.
- (9) Οι κοινοί ελάχιστοι κανόνες θα πρέπει να οδηγήσουν στην τόνωση της εμπιστοσύνης στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης όλων των κρατών μελών και, κατ' επέκταση, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της δικαστικής συνεργασίας, σε κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Τέτοιου είδους ελάχιστοι κοινοί κανόνες είναι σκόπιμο να θεσπίζονται στους τομείς της διερμηνείας και της μετάφρασης σε ποινικές διαδικασίες.
- (10) Στις 30 Νοεμβρίου 2009, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες⁽⁴⁾. Υιοθετώντας μια βαθμιαία προσέγγιση, ο οδικός χάρτης ζητούσε την έγκριση μέτρων όσον αφορά το δικαίωμα σε μετάφραση και διερμηνεία (μέτρο Α), το δικαίωμα στην ενημέρωση για τα δικαιώματα και στην ενημέρωση για τις κατηγορίες (μέτρο Β), το δικαίωμα σε νομικές συμβουλές και το ευεργέτημα πενίας (μέτρο Γ), το δικαίωμα επικοινωνίας με συγγενείς, εργοδότες και προξενικές αρχές (μέτρο Δ) και όσον αφορά ειδικές διασφαλίσεις για ευάλωτους υπόπτους ή κατηγορουμένους (μέτρο Ε).
- (11) Στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης, που εγκρίθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για τον οδικό χάρτη και τον κατέστησε μέρος του προγράμματος της Στοκχόλμης (σημείο 2.4). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε τον μη εξαντλητικό χαρακτήρα του οδικού χάρτη, καλώντας την Επιτροπή να εξετάσει περαιτέρω στοιχεία των στοιχειωδών δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων και των κατηγορουμένων και να εκτιμήσει κατά πόσο άλλα ζητήματα, όπως το τεκμήριο αθωότητας, πρέπει να εξετασθούν, για την προώθηση της βελτίωσης της συνεργασίας στον τομέα αυτό.
- (12) Η παρούσα οδηγία σχετίζεται με το μέτρο Α του οδικού χάρτη. Η οδηγία θεσπίζει κοινούς ελάχιστους κανόνες προς εφαρμογή στα πεδία της διερμηνείας και της μετάφρασης σε ποινικές διαδικασίες, ούτως ώστε να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών.
- (13) Η παρούσα οδηγία βασίζεται στην πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την έκδοση απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση στο πλαίσιο

ποινικών διαδικασιών της 8ης Ιουλίου 2009, καθώς και στην πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την έκδοση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, της 9ης Μαρτίου 2010.

- (14) Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση για τα πρόσωπα που δεν ομιλούν ή κατανοούν τη γλώσσα της διαδικασίας θεσπίζεται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η παρούσα οδηγία διευκολύνει την εφαρμογή του δικαιώματος αυτού στην πράξη. Προς τον σκοπό αυτόν, ο στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να διασφαλίσει το δικαίωμα των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία, ώστε να διαφυλάσσεται το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη.
- (15) Τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται, ως απαραίτητα συνοδευτικά μέτρα, στην εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης⁽⁵⁾, εντός των ορίων που θέτει η παρούσα οδηγία. Τα κράτη μέλη εκτέλεσης θα πρέπει να παρέχουν διερμηνεία και μετάφραση στους ενδιαφερομένους που δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της διαδικασίας και να φέρουν τα σχετικά έξοδα.
- (16) Σε ορισμένα κράτη μέλη, κάποια αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικά ζητήματα είναι αρμόδια για την επιβολή κυρώσεων για σχετικά ήσσονος σημασίας αδικήματα. Τούτο μπορεί να συμβαίνει, λόγω χάριν, στην περίπτωση παραβάσεων του κώδικα οδικής κυκλοφορίας που διαπράττονται σε μεγάλη κλίμακα και οι οποίες ενδεχομένως διαπιστώνονται ύστερα από έλεγχο κυκλοφορίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν θα πρέπει να απαιτείται από την αρμόδια αρχή να διασφαλίζει όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία. Όταν η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή κυρώσεων για ήσσονος σημασίας αδικήματα από τέτοια αρμόδια αρχή και εφόσον υφίσταται δικαίωμα έφεσης ενώπιον ποινικού δικαστηρίου, η παρούσα οδηγία θα πρέπει επομένως να εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου.
- (17) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να διασφαλίζει την ύπαρξη δωρεάν και επαρκούς γλωσσικής συνδρομής, η οποία θα επιτρέπει στους υπόπτους ή τους κατηγορουμένους που δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας να ασκήσουν πλήρως το δικαίωμά τους υπεράσπισης και θα διασφαλίζει τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης.
- (18) Η διερμηνεία προς όφελος των υπόπτων ή κατηγορουμένων θα πρέπει να παρέχεται χωρίς καθυστέρηση. Εντούτοις, όποτε μεσολαβεί ορισμένο χρονικό διάστημα προτού η διερμηνεία καταστεί διαθέσιμη, τούτο δεν θα πρέπει να συνιστά παράβαση της υποχρέωσης να διατίθεται διερμηνεία χωρίς καθυστέρηση, εφόσον το χρονικό αυτό διάστημα είναι εύλογο δεδομένων των συνθηκών.
- (19) Η επικοινωνία μεταξύ υπόπτων ή κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο διερμηνείας, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να είναι σε θέση να εξηγούν στους συνηγόρους τους την εκδοχή τους για τα γεγονότα, να επισημαίνουν οποιουδήποτε ισχυρισμούς με τους οποίους διαφωνούν και να γνωστοποιούν στους συνηγόρους τους οποιαδήποτε γεγονότα επιθυμούν να προβληθούν προς υπεράσπισή τους.
- (20) Για τους σκοπούς της προετοιμασίας της υπεράσπισης, η επικοινωνία μεταξύ υπόπτων ή κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους που σχετίζεται άμεσα με υποβολή ερωτήσεων ή ακρόαση στη διάρκεια της διαδικασίας, ή με την κατάθεση έφεσης ή άλλων δικονομικών αιτημάτων, όπως αίτημα για εγγυοδοσία, θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο διερμηνείας, εφόσον τούτο απαιτείται για τη διασφάλιση της διεξαγωγής δίκαιης δίκης.
- (21) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν για την ύπαρξη διαδικασίας ή μηχανισμού με σκοπό την εξακρίβωση του κατά πόσον οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ομιλούν και κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας ή εάν χρειάζονται τη συνδρομή διερμηνέα. Μια τέτοια διαδικασία ή ένας

τέτοιος μηχανισμός επιβάλλει στην αρμόδια αρχή να εξακριβώνει με οποιονδήποτε ενδεδειγμένο τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της συνομιλίας με τους εν λόγω υπόπτους ή κατηγορουμένους, κατά πόσον αυτοί ομιλούν και κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας ή χρειάζονται τη συνδρομή διερμηνέα.

- (22) Η διερμηνεία και η μετάφραση στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να παρέχεται στη μητρική γλώσσα των υπόπτων ή των κατηγορουμένων ή σε όποια άλλη γλώσσα ομιλούν ή καταλαβαίνουν, ώστε να τους επιτρέπεται να ασκήσουν πλήρως το δικαίωμά τους υπεράσπισης και να διασφαλίζεται ταυτόχρονα η διεξαγωγή δίκαιης δίκης.
- (23) Ο σεβασμός του δικαιώματος σε διερμηνεία και μετάφραση που περιέχεται στην παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να υπονομεύει οποιοδήποτε άλλο δικονομικό δικαίωμα προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία.
- (24) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη δυνατότητα ελέγχου της επάρκειας της διερμηνείας και της μετάφρασης που παρέχεται όταν οι αρμόδιες αρχές έχουν ειδοποιηθεί για ορισμένη υπόθεση.
- (25) Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ή τα πρόσωπα για τα οποία έχουν κινηθεί οι διαδικασίες εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να αντικρούσουν τη διαπίστωση ότι δεν απαιτείται διερμηνεία ή μετάφραση, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο. Το δικαίωμα αυτό δεν συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να προβλέπουν χωριστό μηχανισμό ή διαδικασία καταγγελίας για την αμφισβήτηση τέτοιων αποφάσεων, ούτε θίγει τις προθεσμίες που ισχύουν για την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.
- (26) Όταν η ποιότητα της διερμηνείας θεωρείται ανεπαρκής για τη διασφάλιση του δικαιώματος διεξαγωγής δίκαιης δίκης, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να αντικαθιστούν τον διερμηνέα που έχει ορισθεί.
- (27) Η μέριμνα για την παροχή φροντίδας σε υπόπτους ή κατηγορουμένους που ευρίσκονται σε δυνητικά ασθενή θέση, ιδίως λόγω σωματικών αναπηριών οι οποίες επηρεάζουν την ικανότητά τους να επικοινωνούν αποτελεσματικά, υποστηρίζει τη χρηστή απονομή δικαιοσύνης. Συνεπώς, οι εισαγγελικές αρχές, οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα αυτά έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα που προβλέπει η παρούσα οδηγία, για παράδειγμα, λαμβάνοντας υπόψη κάθε δυνητικό παράγοντα ευπάθειας που θα επηρέαζε την ικανότητά τους να παρακολουθούν τη διαδικασία και να γίνονται κατανοητοί και λαμβάνοντας κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της τήρησης των συγκεκριμένων δικαιωμάτων.
- (28) Όταν χρησιμοποιείται τηλεδιάσκεψη σε περιπτώσεις διερμηνείας εξ αποστάσεως, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να μπορούν να στηρίζονται στα εργαλεία που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (π.χ. πληροφορίες για δικαστήρια με εξοπλισμό ή εγχειρίδια για τηλεδιάσκεψεις).
- (29) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να αξιολογηθεί υπό το φως της κτηθείσας πρακτικής εμπειρίας. Ενδεχομένως, θα πρέπει να τροποποιηθεί προκειμένου να βελτιωθούν οι προστατευτικές διατάξεις που θεσπίζει.
- (30) Προκειμένου να διασφαλίζεται η διεξαγωγή δίκαιης δίκης, τα ουσιώδη έγγραφα, ή τουλάχιστον τα σχετικά χωρία των εγγράφων αυτών, απαιτείται να μεταφράζονται προς χάριν των υπόπτων ή κατηγορουμένων, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία. Ορισμένα έγγραφα θα πρέπει να θεωρούνται πάντοτε ουσιώδη έγγραφα προς τον σκοπό αυτόν και, συνεπώς, να μεταφράζονται, όπως οποιαδήποτε απόφαση συνεπάγεται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, οποιοδήποτε έγγραφο απαγγελίας κατηγορίας και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση. Εναπόκειται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να αποφασίζουν, με δική τους πρωτοβουλία ή ύστερα από αίτημα των υπόπτων ή των

κατηγορουμένων ή των συνηγόρων τους, ποια άλλα έγγραφα είναι ουσιώδη για τη διασφάλιση της διεξαγωγής δίκαιης δίκης και, συνεπώς, θα πρέπει επίσης να μεταφράζονται.

- (31) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση σε εθνικές βάσεις δεδομένων με καταλόγους νομικών μεταφραστών και διερμηνέων, εφόσον υπάρχουν τέτοιες βάσεις δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη σημασία στον στόχο της παροχής πρόσβασης σε υπάρχουσες βάσεις δεδομένων μέσω της δικτυακής πύλης e-Justice, όπως προβλέπει το πολυετές σχέδιο δράσης 2009-2013 σχετικά με την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη, της 27ης Νοεμβρίου 2008⁽⁶⁾.
- (32) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να επεκτείνουν τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, προκειμένου να παρέχεται υψηλότερο επίπεδο προστασίας και σε περιστάσεις που δεν ρυθμίζει ρητώς η παρούσα οδηγία. Το επίπεδο προστασίας δεν θα πρέπει ποτέ να υπολείπεται των προδιαγραφών που προβλέπει η ΕΣΔΑ ή ο Χάρτης, όπως ερμηνεύονται στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (33) Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας που αφορούν δικαιώματα αντίστοιχα με εκείνα τα οποία εγγυάται η ΕΣΔΑ ή ο Χάρτης θα πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται σύμφωνα με τα δικαιώματα αυτά, όπως έχουν ερμηνευθεί στη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (34) Επειδή ο στόχος της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η καθιέρωση κοινών ελάχιστων κανόνων, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορεί συνεπώς, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων της, να επιτευχθεί καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης, η Ένωση δύναται να θεσπίσει μέτρα κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας του ίδιου άρθρου, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα απαιτούμενα για την επίτευξη του στόχου αυτού.
- (35) Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου αριθ. 21 για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα εν λόγω κράτη μέλη γνωστοποίησαν την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στη θέσπιση και την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.
- (36) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 22 σχετικά με τη θέση της Δανίας, το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτήν, ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει κανόνες σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και τη διαδικασία εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.
2. Το δικαίωμα της παραγράφου 1 ισχύει για πρόσωπα από τη στιγμή κατά την οποία ενημερώνονται από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους, με επίσημη κοινοποίηση ή με άλλο τρόπο, ότι είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για την τέλεση αξιόποινης πράξης έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας, που

συνίσταται στον τελικό προσδιορισμό του κατά πόσον έχουν διαπράξει το αδίκημα, συμπεριλαμβανομένων, εφόσον απαιτείται, της καταδίκης και της απόφασης επί ενδεχόμενης προσφυγής.

3. Εφόσον η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή κυρώσεων για ήσσονος σημασίας αδικήματα από αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικά ζητήματα και εφόσον οι κυρώσεις αυτές μπορούν να προσβληθούν ενώπιον τέτοιου δικαστηρίου, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον τέτοιου δικαστηρίου κατόπιν τέτοιας προσφυγής.

4. Η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει την εθνική νομοθεσία που αφορά την παρουσία συνηγόρου στη διάρκεια όλων των σταδίων της ποινικής διαδικασίας, ούτε και την εθνική νομοθεσία που αφορά το δικαίωμα πρόσβασης των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε έγγραφα στη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 2

Δικαίωμα σε διερμηνεία

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε στους υπόπτους ή κατηγορουμένους που δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας να παρέχεται χωρίς καθυστέρηση διερμηνεία κατά τη διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας ενώπιον ανακριτικών και δικαστικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών ανακρίσεων, όλων των ακροαματικών διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίου και τυχόν αναγκαίων ενδιάμεσων ακροάσεων.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της διεξαγωγής δίκαιης δίκης, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ των υπόπτων ή κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους, όταν αυτή σχετίζεται άμεσα με ανακρίσεις ή ακροάσεις στη διάρκεια της διαδικασίας ή με την άσκηση προσφυγής ή την υποβολή άλλων δικονομικών αιτημάτων.

3. Το δικαίωμα σε διερμηνεία κατά τις παραγράφους 1 και 2 περιλαμβάνει προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας.

4. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την ύπαρξη διαδικασίας ή μηχανισμού με σκοπό την εξακρίβωση του κατά πόσον οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ομιλούν και κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας και εάν χρειάζονται τη συνδρομή διερμηνέα.

5. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο, οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι να έχουν το δικαίωμα να αντικρούσουν απόφαση σύμφωνα με την οποία δεν χρειάζονται διερμηνεία και, όταν έχει παρασχεθεί διερμηνεία, να έχουν τη δυνατότητα να διαμαρτυρηθούν ότι η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής προκειμένου να διασφαλιστεί η διεξαγωγή δίκαιης δίκης.

6. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της διεξαγωγής δίκαιης δίκης.

7. Κατά τη διαδικασία εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, το κράτος μέλος εκτέλεσης μεριμνά ώστε οι αρμόδιες αρχές του να παρέχουν στα πρόσωπα που υπόκεινται στη σχετική διαδικασία και τα οποία δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της διαδικασίας διερμηνεία σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

8. Η διερμηνεία που παρέχεται σύμφωνα με το παρόν άρθρο έχει επαρκή ποιότητα ώστε να διασφαλίζεται η διεξαγωγή δίκαιης δίκης, ιδίως διασφαλίζοντας ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι γνωρίζουν το περιεχόμενο της εναντίον τους δικογραφίας και είναι σε θέση να ασκήσουν το δικαίωμα υπεράσπισής τους.

Άρθρο 3

Δικαίωμα μετάφρασης ουσιωδών εγγράφων

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν, ώστε στους υπόπτους ή στους κατηγορούμενους που δεν κατανοούν τη γλώσσα της σχετικής ποινικής διαδικασίας να παρέχεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος γραπτή μετάφραση όλων των εγγράφων που είναι ουσιώδη, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι είναι σε θέση να ασκήσουν το δικαίωμα υπεράσπισής τους και προκειμένου να διασφαλιστεί η διεξαγωγή δίκαιης δίκης.
2. Τα ουσιώδη έγγραφα περιλαμβάνουν οποιαδήποτε απόφαση συνεπάγεται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, οποιοδήποτε το έγγραφο απαγγελίας κατηγορίας και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση.
3. Οι αρμόδιες αρχές αποφασίζουν, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, εάν κάποιο άλλο έγγραφο είναι ουσιώδες. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ή οι συνήγοροί τους δύνανται να υποβάλουν αιτιολογημένο αίτημα προς τον σκοπό αυτό.
4. Δεν υφίσταται απαίτηση μετάφρασης χωρίων ουσιωδών εγγράφων τα οποία δεν συμβάλλουν στην κατανόηση, εκ μέρους των υπόπτων ή των κατηγορουμένων, του περιεχομένου της εναντίον τους δικογραφίας.
5. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο, οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι να έχουν το δικαίωμα να αντικρούσουν απόφαση σύμφωνα με την οποία δεν χρειάζεται η μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων και, όταν έχει παρασχεθεί μετάφραση, να έχουν τη δυνατότητα να διαμαρτυρηθούν ότι η ποιότητα της μετάφρασης δεν είναι επαρκής, προκειμένου να διασφαλιστεί η διεξαγωγή δίκαιης δίκης.
6. Κατά τη διαδικασία εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης το κράτος μέλος εκτέλεσης μεριμνά ώστε οι αρμόδιες αρχές του να παρέχουν, σε κάθε πρόσωπο που υπόκειται στη σχετική διαδικασία και το οποίο δεν κατανοεί τη γλώσσα στην οποία έχει συνταχθεί το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ή στην οποία έχει μεταφρασθεί από το κράτος μέλος που το εξέδωσε, γραπτή μετάφραση του εν λόγω εγγράφου.
7. Κατ' εξαίρεση από τους γενικούς κανόνες των παραγράφων 1, 2, 3 και 6, η έγγραφη μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη ουσιωδών εγγράφων, υπό τον όρο ότι αυτή η προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη δεν επηρεάζει τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης.
8. Κάθε παραίτηση από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο πρέπει να έχει ως προϋπόθεση ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι έχουν προηγουμένως συμβουλευθεί συνήγορο ή έχουν με άλλο τρόπο λάβει πλήρη γνώση των συνεπειών τέτοιας παραίτησης, καθώς επίσης ότι η παραίτηση αυτή ήταν αναμφισβήτητη και οικειοθελής.
9. Η μετάφραση που διατίθεται δυνάμει του παρόντος άρθρου πρέπει να έχει επαρκή ποιότητα ώστε να διασφαλίζεται η διεξαγωγή δίκαιης δίκης, ιδίως διασφαλίζοντας ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι γνωρίζουν το περιεχόμενο της εναντίον τους δικογραφίας και είναι σε θέση να ασκήσουν το δικαίωμα υπεράσπισής τους.

Άρθρο 4

Έξοδα διερμηνείας και μετάφρασης

Τα κράτη μέλη καλύπτουν τα έξοδα διερμηνείας και μετάφρασης που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 2 και 3, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας.

Άρθρο 5

Ποιότητα της διερμηνείας και της μετάφρασης

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι η παρεχόμενη διερμηνεία και μετάφραση έχουν την ποιότητα που απαιτούν το άρθρο 2 παράγραφος 8 και το άρθρο 3 παράγραφος 9.

2. Προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια της διερμηνείας και της μετάφρασης, καθώς και αποτελεσματική πρόσβαση σε αυτές, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τη θέσπιση μητρώου ή μητρώων ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων με προσήκοντα προσόντα. Μόλις ολοκληρωθεί η θέσπιση του μητρώου ή των μητρώων, τα στοιχεία αυτά, εφόσον απαιτείται, διατίθενται στους συνηγόρους και τις αρμόδιες αρχές.

3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι διερμηνείς και οι μεταφραστές είναι υποχρεωμένοι να τηρούν την αρχή της εμπιστευτικότητας όσον αφορά τη διερμηνεία και τη μετάφραση που παρέχεται δυνάμει της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 6

Επαγγελματική εκπαίδευση

Με την επιφύλαξη της δικαστικής ανεξαρτησίας και των διαφορών στην οργάνωση των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης ανά την Ένωση, τα κράτη μέλη ζητούν από τους υπευθύνους για την κατάρτιση των δικαστών, των εισαγγελέων και των δικαστικών υπαλλήλων που συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις ιδιομορφίες της επικοινωνίας με συνδρομή διερμηνέα, ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματική και πραγματική επικοινωνία.

Άρθρο 7

Τήρηση αρχείου

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν έχει διεξαχθεί ανάκριση ή ακρόαση υπόπτου ή κατηγορουμένου από ανακριτική ή δικαστική αρχή με τη βοήθεια διερμηνέα κατ' εφαρμογή του άρθρου 2, όταν έχει παρασχεθεί προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη βασικών εγγράφων παρουσία μιας τέτοιας αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 7, ή όταν ένα πρόσωπο έχει παραιτηθεί του δικαιώματος της μετάφρασης σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 8, σημειώνεται ότι έχουν συμβεί τα εν λόγω γεγονότα με τη χρήση διαδικασίας καταγραφής σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους.

Άρθρο 8

Κατοχύρωση του επιπέδου προστασίας

Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν επιτρέπεται να εκληφθεί ότι περιστέλλει ή αποκλίνει από τα δικαιώματα και τις δικονομικές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, από τον Χάρτη των

Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από άλλες σχετικές διατάξεις διεθνούς δικαίου ή από τη νομοθεσία οποιουδήποτε κράτους μέλους που παρέχει υψηλότερο βαθμό προστασίας.

Άρθρο 9

Μεταφορά

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 27 Οκτωβρίου 2013.
2. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω μέτρων.
3. Τα εν λόγω μέτρα, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, περιλαμβάνουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την εν λόγω παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής αυτής αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 10

Έκθεση

Η Επιτροπή υποβάλλει, έως τις 27 Οκτωβρίου 2014, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση με την οποία αξιολογείται ο βαθμός λήψης των απαιτούμενων μέτρων συμμόρφωσης με την παρούσα οδηγία από τα κράτη μέλη και συνοδεύεται, εν ανάγκη, από νομοθετικές προτάσεις.

Άρθρο 11

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 12

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τις Συνθήκες.

Στρασβούργο, 20 Οκτωβρίου 2010.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. BUZEK

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

O. CHASTEL

(1) [EE C 69 της 18.3.2010, σ. 1.](#)

(2) Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 16ης Ιουνίου 2010 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2010.

(3) [EE C 12 της 15.1.2001, σ. 10.](#)

(4) [EE C 295 της 4.12.2009, σ. 1.](#)

(5) Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών ([EE L 190 της 18.7.2002, σ. 1.](#)).

(6) [EE C 75 της 31.3.2009, σ. 1.](#)

Παράρτημα 2

ΟΔΗΓΙΑ 2012/13/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 22ας Μαΐου 2012

σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 82 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽¹⁾,

Αφού ζητήθηκε η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Ένωση έχει θέσει ως στόχο τη διατήρηση και ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999, ιδίως δε με το σημείο 33, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών και άλλων αποφάσεων των δικαστικών αρχών θα πρέπει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικά και ποινικά θέματα εντός της Ένωσης, δεδομένου ότι η ενισχυμένη αμοιβαία αναγνώριση και η αναγκαία προσέγγιση των νομοθεσιών θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ αρμόδιων αρχών και τη δικαστική προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων.
- (2) Στις 29 Νοεμβρίου 2000 το Συμβούλιο υιοθέτησε, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Τάμπερε, πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών υποθέσεων⁽³⁾. Στην εισαγωγή του εν λόγω προγράμματος αναφέρεται ότι η αμοιβαία αναγνώριση «πρέπει να επιτρέπει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και της προστασίας των δικαιωμάτων των προσώπων».
- (3) Η υλοποίηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων επί ποινικών υποθέσεων προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη έχουν αμοιβαία εμπιστοσύνη στα αντίστοιχα συστήματα απονομής ποινικής δικαιοσύνης. Ο βαθμός της αμοιβαίας αναγνώρισης εξαρτάται κατά πολύ από μια σειρά παραμέτρων που περιλαμβάνουν μηχανισμούς προστασίας των δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων και τον καθορισμό κοινών ελαχίστων προτύπων, αναγκαίων για τη διευκόλυνση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης.
- (4) Η αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων επί ποινικών θεμάτων μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά μόνο σε κλίμα εμπιστοσύνης, ώστε όχι μόνο οι δικαστικές αρχές αλλά όλοι οι συντελεστές της ποινικής διαδικασίας να θεωρούν τις αποφάσεις των δικαστικών αρχών άλλων κρατών μελών ως ισοδύναμες με τις δικές τους, γεγονός που προϋποθέτει εμπιστοσύνη όχι μόνο στην επάρκεια των κανόνων άλλων κρατών μελών, αλλά και στην ορθή εφαρμογή τους.

- (5) Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «ο Χάρτης»), και το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής «η ΕΣΔΑ») κατοχυρώνουν το δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης. Το άρθρο 48 παράγραφος 2 του Χάρτη διασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων της υπεράσπισης.
- (6) Το άρθρο 6 του Χάρτη και το άρθρο 5 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνουν το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια των προσώπων. Τυχόν περιορισμοί αυτού του δικαιώματος δεν πρέπει να υπερβαίνουν εκείνους που επιτρέπονται σύμφωνα με το άρθρο 5 της ΕΣΔΑ και συνάγονται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (7) Μολονότι όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της ΕΣΔΑ, η εμπειρία έχει δείξει ότι το γεγονός αυτό από μόνο του δεν παρέχει πάντοτε επαρκή βαθμό εμπιστοσύνης στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών.
- (8) Η ενδυνάμωση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης προϋποθέτει την ύπαρξη λεπτομερών κανόνων για την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων που απορρέουν από τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ.
- (9) Στο άρθρο 82 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται η θέσπιση ελάχιστων κανόνων εφαρμοστέων στα κράτη μέλη προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις. Το άρθρο αυτό αναφέρεται στα «δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία» ως έναν από τους τομείς στους οποίους δύνανται να θεσπιστούν ελάχιστοι κανόνες.
- (10) Οι κοινοί ελάχιστοι κανόνες θα πρέπει να οδηγήσουν στην τόνωση της εμπιστοσύνης στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης όλων των κρατών μελών και, κατ' επέκταση, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της δικαστικής συνεργασίας, σε κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Τέτοιοι κοινοί ελάχιστοι κανόνες θα πρέπει να θεσπίζονται στον τομέα της ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών.
- (11) Στις 30 Νοεμβρίου 2009 το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για τον οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή των κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες⁽⁴⁾ (στο εξής «οδικός χάρτης»). Υιοθετώντας σταδιακή προσέγγιση, ο οδικός χάρτης ζητούσε την έγκριση μέτρων όσον αφορά το δικαίωμα σε μετάφραση και διερμηνεία (μέτρο Α), το δικαίωμα στην ενημέρωση για τα δικαιώματα και στην ενημέρωση για τις κατηγορίες (μέτρο Β), το δικαίωμα σε νομικές συμβουλές και το ευεργέτημα πενίας (μέτρο Γ), το δικαίωμα επικοινωνίας με συγγενείς, εργοδότες και προξενικές αρχές (μέτρο Δ) και ειδικές διασφαλίσεις για ευάλωτους υπόπτους ή κατηγορουμένους (μέτρο Ε). Ο οδικός χάρτης επισημαίνει ότι η σειρά των δικαιωμάτων είναι μόνο ενδεικτική, γεγονός που υποδηλώνει ότι μπορεί να μεταβάλλεται σύμφωνα με τις προτεραιότητες. Ο οδικός χάρτης έχει σχεδιαστεί ώστε να λειτουργεί ως σύνολο· τα οφέλη του θα γίνουν αισθητά μόνο όταν θα έχει εφαρμοστεί στο σύνολό του.
- (12) Στις 11 Δεκεμβρίου 2009 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για τον οδικό χάρτη και τον κατέστησε μέρος του προγράμματος της Στοκχόλμης — Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες⁽⁵⁾ (σημείο 2.4). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε τον μη εξαντλητικό χαρακτήρα του οδικού χάρτη, καλώντας την Επιτροπή να εξετάσει περαιτέρω στοιχεία των στοιχειωδών δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων και των κατηγορουμένων και να εκτιμήσει κατά πόσο άλλα ζητήματα, όπως το τεκμήριο αθωότητας, πρέπει να εξετασθούν για την προώθηση της βελτίωσης της συνεργασίας στον τομέα αυτό.

- (13) Το πρώτο μέτρο που εγκρίθηκε στο πλαίσιο του οδικού χάρτη, μέτρο Α, ήταν η οδηγία 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία⁽⁶⁾.
- (14) Η παρούσα οδηγία αφορά το μέτρο Β του οδικού χάρτη. Αποβλέποντας στην ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, ορίζει κοινούς στοιχειώδεις κανόνες όσον αφορά την απαιτούμενη ενημέρωση των υπόπτων ή των κατηγορουμένων για την τέλεση αξιόποινης πράξης σχετικά με τα δικαιώματά τους και με την ποινική κατηγορία σε βάρος τους. Η παρούσα οδηγία στηρίζεται στα δικαιώματα που ορίζει ο Χάρτης, ιδίως στα άρθρα 6, 47 και 48, βάσει των άρθρων 5 και 6 της ΕΣΔΑ όπως έχουν ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στο άρθρο 6 παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ χρησιμοποιείται ο όρος «κατηγορία». Στην παρούσα οδηγία ο όρος «ποινική κατηγορία» χρησιμοποιείται σε ολόκληρο το κείμενο για την περιγραφή της ίδιας έννοιας.
- (15) Στην ανακοίνωσή της 20ής Απριλίου 2010 με τίτλο «Για έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών της Ευρώπης — Σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του προγράμματος της Στοκχόλμης», η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι θα υποβάλει πρόταση σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης για τα δικαιώματα και τα τέλη εντός του 2010.
- (16) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ισχύει για υπόπτους και κατηγορουμένους ανεξαρτήτως του νομικού τους καθεστώτος, της ιθαγένειας ή της εθνικότητάς τους.
- (17) Σε ορισμένα κράτη μέλη, αρμόδια για την επιβολή κυρώσεων για σχετικά ήσσονος σημασίας αδικήματα είναι κάποια αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικά ζητήματα. Τούτο μπορεί να συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση παραβάσεων του κώδικα οδικής κυκλοφορίας που διαπράττονται σε μεγάλη κλίμακα και οι οποίες ενδεχομένως διαπιστώνονται ύστερα από έλεγχο κυκλοφορίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν θα πρέπει να απαιτείται από την αρμόδια αρχή να διασφαλίζει όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία. Όταν η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή κυρώσεων για ήσσονος σημασίας αδικήματα από τέτοια αρχή και εφόσον υφίσταται δικαίωμα έφεσης ή δυνατότητα παραπομπής της υπόθεσης ενώπιον ποινικού δικαστηρίου, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου κατόπιν της άσκησης έφεσης ή παραπομπής.
- (18) Το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα το οποίο συνάγεται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου θα πρέπει να θεσπίζεται ρητά από την παρούσα οδηγία.
- (19) Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να ενημερώνουν άμεσα τον ύποπτο ή κατηγορούμενο σχετικά με τα δικαιώματα τα οποία είναι ουσιώδη για τη διασφάλιση του δίκαιου χαρακτήρα της διαδικασίας, όπως αυτά ισχύουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, γραπτώς ή προφορικώς, όπως προβλέπεται από την παρούσα οδηγία. Για την πρακτική και αποτελεσματική άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, η ενημέρωση θα πρέπει να παρέχεται εγκαίρως κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και το αργότερο πριν από την πρώτη επίσημη εξέταση του υπόπτου ή κατηγορουμένου από την αστυνομία ή από άλλη αρμόδια αρχή.
- (20) Η παρούσα οδηγία θεσπίζει ελάχιστες διατάξεις σχετικά με την υποχρέωση ενημέρωσης των υπόπτων και κατηγορουμένων για τα δικαιώματά τους. Αυτά ισχύουν με την επιφύλαξη ενημέρωσης που παρέχεται σχετικά με άλλα δικονομικά δικαιώματα τα οποία απορρέουν από τον Χάρτη, την ΕΣΔΑ, το εθνικό δίκαιο και το ισχύον δίκαιο της Ένωσης όπως έχει ερμηνευθεί από τα αρμόδια δικαστήρια. Αφ' ης στιγμής δοθεί ενημέρωση σχετικά με συγκεκριμένο δικαίωμα, οι αρμόδιες αρχές δεν θα πρέπει να έχουν την υποχρέωση να την επαναλάβουν, εκτός αν το απαιτούν οι ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης ή οι ειδικοί κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

- (21) Στην παρούσα οδηγία, αναφορές σε υπόπτους ή κατηγορουμένους που έχουν συλληφθεί ή κρατούνται θα πρέπει να θεωρούνται ότι αφορούν όλες τις περιπτώσεις στις οποίες ένας ύποπτος ή κατηγορούμενος στερείται κατά τη διάρκεια μιας ποινικής διαδικασίας της ελευθερίας του κατά την έννοια του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (22) Σε περίπτωση σύλληψης ή κράτησης υπόπτου ή κατηγορουμένου, η ενημέρωση σχετικά με τα εφαρμοστέα δικονομικά δικαιώματα θα πρέπει να παρέχεται με τη μορφή εγγράφου δικαιωμάτων που έχει συνταχθεί με εύληπτο τρόπο ούτως ώστε να βοηθά την εκ μέρους του κατανόηση των δικαιωμάτων του. Το εν λόγω έγγραφο δικαιωμάτων θα πρέπει να χορηγείται άμεσα σε κάθε συλληφθέν πρόσωπο, όταν αυτό στερείται της ελευθερίας του με παρέμβαση των αρχών επιβολής του νόμου στο πλαίσιο μιας ποινικής διαδικασίας. Θα πρέπει να περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες προσβολής του νόμιμου χαρακτήρα της σύλληψης, την επανεξέταση της κράτησης ή την υποβολή αίτησης για προσωρινή απόλυση, εφόσον, και στον βαθμό που, το δικαίωμα αυτό προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο. Ως βοήθημα για τα κράτη μέλη στη σύνταξη του εγγράφου δικαιωμάτων, παρέχεται το σχετικό υπόδειγμα του παραρτήματος I. Το υπόδειγμα αυτό είναι ενδεικτικό και ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο αναθεώρησης στο πλαίσιο της έκθεσης της Επιτροπής για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και επίσης μόλις τεθούν σε εφαρμογή όλα τα μέτρα του οδικού χάρτη. Το έγγραφο δικαιωμάτων δύναται να περιλαμβάνει άλλα συναφή δικονομικά δικαιώματα που ισχύουν στα κράτη μέλη.
- (23) Οι ειδικοί όροι και κανόνες σχετικά με το δικαίωμα του υπόπτου ή κατηγορουμένου να ενημερώσει ένα άλλο πρόσωπο σχετικά με τη σύλληψη ή κράτηση καθορίζονται από τα κράτη μέλη στο εθνικό τους δίκαιο. Σύμφωνα με τον οδικό χάρτη, η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν θα πρέπει να θίγει την ομαλή διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας.
- (24) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις του εθνικού δικαίου σχετικά με την ασφάλεια των προσώπων σε καταστήματα κράτησης.
- (25) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν, κατά την ενημέρωση σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, ότι διατίθενται, κατά περίπτωση, στον ύποπτο ή κατηγορούμενο μετάφραση ή διερμηνεία σε γλώσσα που κατανοεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της οδηγίας 2010/64/ΕΕ.
- (26) Κατά την ενημέρωση του υπόπτου ή κατηγορουμένου σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερη προσοχή τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ύποπτος ή κατηγορούμενος αδυνατεί να κατανοήσει το περιεχόμενο ή το νόημα της ενημέρωσης, π.χ. λόγω του νεαρού της ηλικίας του ή της διανοητικής ή σωματικής του κατάστασης.
- (27) Ο κατηγορούμενος για τέλεση αξιόποινης πράξης θα πρέπει να λαμβάνει όλες τις πληροφορίες σχετικά με την ποινική κατηγορία προκειμένου να μπορεί να προετοιμάσει την υπεράσπισή του και να διασφαλίζεται ο δίκαιος χαρακτήρας των διαδικασιών.
- (28) Η ενημέρωση του υπόπτου ή κατηγορουμένου για την αξιόποινη πράξη για την οποία φέρεται ως ύποπτος ή κατηγορείται ότι έχει διαπράξει, θα πρέπει να παρέχεται άμεσα και το αργότερο πριν από την πρώτη επίσημη ανάκρισή του από την αστυνομία ή άλλη αρμόδια αρχή, και χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η διενέργεια των ερευνών. Η περιγραφή των πραγματικών περιστατικών, περιλαμβανομένων, όπου είναι γνωστοί, και του χρόνου και τόπου τέλεσης της αξιόποινης πράξης, για τη διάπραξη της οποίας το πρόσωπο είναι ύποπτο ή κατηγορείται, καθώς και του ενδεχόμενου νομικού χαρακτηρισμού της, θα πρέπει να αναφέρονται με επαρκείς λεπτομέρειες σε σχέση με το στάδιο της ποινικής διαδικασίας στο οποίο η περιγραφή αυτή παρέχεται, προκειμένου να διασφαλίζεται ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας και να καθίσταται δυνατή η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης.

- (29) Όταν κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, οι λεπτομέρειες της ποινικής κατηγορίας μεταβάλλονται ώστε να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό η θέση του υπόπτου ή κατηγορουμένου, θα πρέπει αυτός να ενημερώνεται, όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να διασφαλίζεται ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας και εγκαίρως προκειμένου να καθίσταται δυνατή η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης.
- (30) Έγγραφα και, ενδεχομένως, φωτογραφίες, ακουστικές και οπτικές εγγραφές, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για την αποτελεσματική αμφισβήτηση του νόμιμου χαρακτήρα μιας σύλληψης ή κράτησης του υπόπτου ή κατηγορουμένου σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, θα πρέπει να τίθενται στη διάθεση του υπόπτου ή κατηγορουμένου ή του δικηγόρου του το αργότερο πριν μια αρμόδια δικαστική αρχή κληθεί να αποφασίσει για τη νομιμότητα της σύλληψης ή κράτησης σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 της ΕΣΔΑ, και εγκαίρως προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος προσβολής της νομιμότητας της σύλληψης ή κράτησης.
- (31) Για τον σκοπό της παρούσας οδηγίας, η κατά εθνικό δίκαιο πρόσβαση στο αποδεικτικό υλικό της υπόθεσης, το οποίο βρίσκεται στην κατοχή των αρμόδιων αρχών σε συγκεκριμένη ποινική υπόθεση, είτε αυτό συνηγορεί υπέρ είτε κατά του υπόπτου ή κατηγορουμένου, θα πρέπει να περιλαμβάνει την πρόσβαση σε υλικό, όπως έγγραφα και, ενδεχομένως, φωτογραφίες, καθώς και οπτικές και ακουστικές εγγραφές. Τα ανωτέρω υλικά μπορούν να περιέχονται σε φάκελο της υπόθεσης ή να βρίσκονται με οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη μορφή στην κατοχή των αρμόδιων αρχών σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.
- (32) Η κατά την παρούσα οδηγία πρόσβαση στο αποδεικτικό υλικό το οποίο έχουν οι αρμόδιες αρχές στην κατοχή τους, είτε συνηγορεί υπέρ είτε κατά του υπόπτου ή κατηγορουμένου, μπορεί να απαγορευθεί, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, εάν μπορεί να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή ή τα θεμελιώδη δικαιώματα άλλου προσώπου ή εάν η απαγόρευση είναι απολύτως απαραίτητη για να προστατευθεί σημαντικό δημόσιο συμφέρον. Η απαγόρευση πρέπει να σταθμισθεί έναντι των δικαιωμάτων υπεράσπισης του υπόπτου ή κατηγορουμένου, λαμβάνοντας υπόψη τα διάφορα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Οι περιορισμοί πρόσβασης θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά και σύμφωνα με την αρχή του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη σύμφωνα με την ΕΣΔΑ και όπως ερμηνεύεται στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (33) Το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της υπόθεσης θα πρέπει να παρέχεται με την επιφύλαξη των διατάξεων του εθνικού δικαίου σχετικά με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τον τόπο διαμονής των προστατευόμενων μαρτύρων.
- (34) Η πρόσβαση στο υλικό της δικογραφίας, όπως προβλέπεται στην παρούσα οδηγία, θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν με την επιφύλαξη των διατάξεων του εθνικού δικαίου που απαιτούν την καταβολή τελών για τη χορήγηση αντιγράφων από τον φάκελο της υπόθεσης ή για την αποστολή υλικού στον ενδιαφερόμενο ή τον δικηγόρο του.
- (35) Η παροχή πληροφοριών σύμφωνα με την παρούσα οδηγία θα πρέπει να καταγράφεται από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με τις διαδικασίες καταγραφής του εθνικού δικαίου, χωρίς περαιτέρω υποχρέωση εισαγωγής νέων μηχανισμών ή αύξησης διοικητικών βαρών.
- (36) Ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ή ο δικηγόρος του θα πρέπει να έχουν δικαίωμα προσφυγής, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, κατά της ενδεχόμενης παράλειψης ή άρνησης της αρμόδιας αρχής να παράσχει πληροφορίες ή να γνωστοποιήσει υλικό της υπόθεσης σύμφωνα με την παρούσα οδηγία. Το δικαίωμα αυτό δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν μια συγκεκριμένη διαδικασία ενδίκων μέσων, έναν ειδικό μηχανισμό ή μια διαδικασία προσφυγής κατά των εν λόγω περιπτώσεων παράλειψης ή άρνησης.
- (37) Με την επιφύλαξη της δικαστικής ανεξαρτησίας και των διαφορών στην οργάνωση των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης ανά την Ένωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν ή να προωθούν

κατάλληλη εκπαίδευση των αρμόδιων υπαλλήλων των κρατών μελών σχετικά με τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

- (38) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία. Η πρακτική και αποτελεσματική εφαρμογή ορισμένων διατάξεων, όπως η υποχρέωση ενημέρωσης του υπόπτου ή κατηγορουμένου σχετικά με τα δικαιώματά του σε απλή και κατανοητή γλώσσα, θα μπορούσε να επιτευχθεί με διάφορα μέσα, συμπεριλαμβανομένων και των μη νομοθετικών, όπως η κατάλληλη εκπαίδευση των αρμόδιων αρχών ή η σύνταξη εγγράφου δικαιωμάτων σε απλή και μη τεχνική γλώσσα, ώστε αυτό να είναι εύκολα κατανοητό από μη ειδικό χωρίς γνώσεις ποινικής δικονομίας.
- (39) Το δικαίωμα γραπτής ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα κατά τη σύλληψη που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται, τηρουμένων των αναλογιών, έναντι των συλλαμβανομένων εις εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δυνάμει της απόφασης-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών⁽⁷⁾. Ως βοήθημα για τα κράτη μέλη στη σύνταξη του εγγράφου δικαιωμάτων των προσώπων αυτών, παρέχεται το υπόδειγμα του παραρτήματος II. Το υπόδειγμα αυτό είναι ενδεικτικό και ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο αναθεώρησης στο πλαίσιο της έκθεσης της Επιτροπής για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, και μόλις τεθούν σε εφαρμογή όλα τα μέτρα του οδικού χάρτη.
- (40) Η παρούσα οδηγία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες. Τα κράτη μέλη δύνανται να επεκτείνουν τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, προκειμένου να παρέχεται υψηλότερο επίπεδο προστασίας και σε περιπτώσεις που δεν ρυθμίζει ρητώς η παρούσα οδηγία. Το επίπεδο προστασίας δεν θα πρέπει ποτέ να υπολείπεται των προδιαγραφών που προβλέπει η ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύονται στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (41) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην προαγωγή του δικαιώματος στην ελευθερία, του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και των δικαιωμάτων υπεράσπισης. Θα πρέπει να εφαρμόζεται αναλόγως.
- (42) Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας που αφορούν δικαιώματα αντίστοιχα με εκείνα τα οποία εγγυάται η ΕΣΔΑ θα πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται σύμφωνα με τα δικαιώματα αυτά, όπως έχουν ερμηνευθεί στη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (43) Επειδή ο στόχος της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η καθιέρωση κοινών ελάχιστων κανόνων σχετικών με το δικαίωμα της ενημέρωσης στο πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορεί συνεπώς, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων της, να επιτευχθεί καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης, η Ένωση δύναται να θεσπίσει μέτρα κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας του ίδιου άρθρου, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα απαιτούμενα για την επίτευξη του στόχου αυτού.
- (44) Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου (αριθ. 21) για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης που προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα εν λόγω κράτη μέλη κοινοποίησαν την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν στην έκδοση και την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.
- (45) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου (αριθ. 22) για τη θέση της Δανίας, που προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία δεν συμμετέχει στην έκδοση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτή ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της.

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία ορίζει κανόνες σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης των υπόπτων ή κατηγορουμένων, σχετικά με τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και τις εναντίον τους κατηγορίες. Ορίζει επίσης κανόνες για το δικαίωμα ενημέρωσης των προσώπων που υπόκεινται στο Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σχετικά με τα δικαιώματά τους.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται από τη στιγμή που ένα πρόσωπο ενημερώνεται από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους, ότι θεωρείται ύποπτο ή κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξης μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας, ήτοι τον τελικό προσδιορισμό του εάν ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει τελέσει την αξιόποινη πράξη, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της επιμέτρησης της ποινής και της εκδίκασης τυχόν προσφυγής.

2. Εφόσον η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή κυρώσεων για ήσσονος σημασίας αδικήματα από αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικά ζητήματα και εφόσον οι κυρώσεις αυτές μπορούν να προσβληθούν ενώπιον τέτοιου δικαστηρίου, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον του ανωτέρω δικαστηρίου κατόπιν προσφυγής.

Άρθρο 3

Δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την άμεση ενημέρωση του υπόπτου ή κατηγορούμενου όσον αφορά τουλάχιστον τα ακόλουθα δικονομικά δικαιώματα, όπως ισχύουν δυνάμει του εθνικού τους δικαίου, προκειμένου να διασφαλίσουν την αποτελεσματική άσκησή τους:

- α) το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο·
- β) τυχόν δικαίωμα παροχής νομικών συμβουλών δωρεάν και τις σχετικές προϋποθέσεις τέτοιας παροχής νομικών συμβουλών·
- γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την ποινική κατηγορία σύμφωνα με το άρθρο 6·
- δ) το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης·
- ε) το δικαίωμα σιωπής.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η ενημέρωση σύμφωνα με την παράγραφο 1 παρέχεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα, προφορικώς ή εγγράφως, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αναγκών των υπόπτων ή κατηγορουμένων που είναι ευάλωτα πρόσωπα.

Άρθρο 4

Έγγραφο δικαιωμάτων κατά τη σύλληψη

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την άμεση παροχή ενός εγγράφου δικαιωμάτων σε όποιον ύποπτο ή κατηγορούμενο συλλαμβάνεται ή κρατείται. Παρέχεται στον συλληφθέντα η δυνατότητα να διαβάσει το έγγραφο δικαιωμάτων και του επιτρέπεται να το διατηρεί στην κατοχή του καθ' όλη τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας του.

2. Εκτός από τις πληροφορίες που ορίζονται στο άρθρο 3, το έγγραφο δικαιωμάτων που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τα ακόλουθα δικαιώματα, ως ισχύουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο:

- α) το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας·
- β) το δικαίωμα ενημέρωσης των προξενικών αρχών και ενός προσώπου·
- γ) το δικαίωμα πρόσβασης σε επείγουσα ιατρική περίθαλψη και
- δ) τον ανώτατο αριθμό ωρών ή ημερών κατά τις οποίες ο ύποπτος ή κατηγορούμενος δύναται να στερηθεί της ελευθερίας του προτού προσαχθεί ενώπιον μιας δικαστικής αρχής.

3. Το έγγραφο δικαιωμάτων περιλαμβάνει επίσης βασικές πληροφορίες σχετικά με τις εκ του εθνικού δικαίου δυνατότητες προσβολής του νόμιμου χαρακτήρα της σύλληψης, επανεξέτασης της κράτησης ή υποβολής αίτησης για προσωρινή απόλυση.

4. Το έγγραφο δικαιωμάτων συντάσσεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Ενδεικτικό υπόδειγμα του εγγράφου δικαιωμάτων παρατίθεται στο παράρτημα I.

5. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο ύποπτος ή κατηγορούμενος να λαμβάνει το έγγραφο δικαιωμάτων συνταχθέν σε γλώσσα που κατανοεί. Όταν το έγγραφο δικαιωμάτων δεν είναι διαθέσιμο στην κατάλληλη γλώσσα, ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ενημερώνεται για τα δικαιώματά του προφορικά σε γλώσσα που κατανοεί. Το έγγραφο δικαιωμάτων πρέπει στη συνέχεια να παρέχεται στον εμπλεκόμενο σε γλώσσα που κατανοεί και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Άρθρο 5

Έγγραφο δικαιωμάτων στις διαδικασίες του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την άμεση παροχή σε όποιον συλλαμβάνεται για τον σκοπό της εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ενός κατάλληλου εγγράφου δικαιωμάτων με πληροφορίες για τα δικαιώματά του σύμφωνα με το δίκαιο εφαρμογής της απόφασης-πλαίσιου 2002/584/ΔΕΥ στο κράτος μέλος της εκτέλεσης.

2. Το έγγραφο δικαιωμάτων συντάσσεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Ενδεικτικό υπόδειγμα του εγγράφου δικαιωμάτων παρατίθεται στο παράρτημα II.

Άρθρο 6

Δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την ποινική κατηγορία

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο ύποπτος ή κατηγορούμενος να ενημερώνεται για την αξιόποινη πράξη την οποία φέρεται, ή κατηγορείται, ότι διέπραξε. Η ενημέρωση αυτή είναι άμεση και δεόντως λεπτομερής προκειμένου να διασφαλισθούν ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας και η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης του κατηγορουμένου.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο ύποπτος ή κατηγορούμενος να ενημερώνεται για τους λόγους της σύλληψης ή κράτησής του, συμπεριλαμβανομένης της αξιόποινης πράξης την οποία φέρεται, ή κατηγορείται, ότι διέπραξε.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το αργότερο με τη διαβίβαση του κατηγορητηρίου στο δικαστήριο να παρέχονται λεπτομερή στοιχεία για την ποινική κατηγορία, συμπεριλαμβανομένης της φύσης και του νομικού χαρακτηρισμού της αξιόποινης πράξης και του είδους της συμμετοχής του κατηγορουμένου.

4. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο ύποπτος ή κατηγορούμενος να ενημερώνεται άμεσα για τυχόν αλλαγές στην ενημέρωση η οποία παρέχεται σύμφωνα με το παρόν άρθρο, όταν αυτό απαιτείται προκειμένου να διασφαλιστεί ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας.

Άρθρο 7

Δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας

1. Όταν πρόσωπο συλλαμβάνεται και κρατείται σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι χορηγούνται στον ίδιο ή τον συνήγορό του τα έγγραφα σχετικά με τη συγκεκριμένη υπόθεση τα οποία είναι στην κατοχή των αρμόδιων αρχών και τα οποία είναι ουσιώδη για την αποτελεσματική αμφισβήτηση, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, της νομιμότητας της σύλληψης και της κράτησης.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές χορηγούν πρόσβαση τουλάχιστον στο σύνολο του αποδεικτικού υλικού που κατέχουν υπέρ ή κατά του υπόπτου ή του κατηγορουμένου στο εν λόγω άτομο ή στον συνήγορό του για τη διασφάλιση του δίκαιου χαρακτήρα της διαδικασίας και την προετοιμασία της υπεράσπισής του.

3. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, η πρόσβαση στο υλικό σύμφωνα με την παράγραφο 2 παραχωρείται εγκαίρως ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης και το αργότερο έως την υποβολή των στοιχείων της κατηγορίας στην κρίση του δικαστηρίου. Εφόσον νέο αποδεικτικό υλικό περιέλθει στην κατοχή των αρμόδιων αρχών, παραχωρείται πρόσβαση σε αυτό το υλικό εγκαίρως ώστε να εξετασθεί δεόντως.

4. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 2 και 3, εφόσον δεν θίγεται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, δεν επιτρέπεται η πρόσβαση σε τμήμα του υλικού αν αυτή ενδέχεται να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή ή τα θεμελιώδη δικαιώματα άλλου προσώπου ή τέτοια άρνηση είναι απολύτως απαραίτητη για την προστασία σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, όπως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η πρόσβαση θα μπορούσε να διακυβευσει τη διεξαγωγή έρευνας, ή να βλάψει σοβαρά την εθνική ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο διεξάγεται η ποινική διαδικασία. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, σύμφωνα με τις διαδικασίες του εθνικού δικαίου, η απόφαση για την άρνηση πρόσβασης σε τμήμα του υλικού σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, να λαμβάνεται από δικαστική αρχή ή τουλάχιστον να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.

5. Η πρόσβαση βάσει του παρόντος άρθρου παρέχεται δωρεάν.

Άρθρο 8

Επαλήθευση και ένδικα μέσα

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν παρέχονται πληροφορίες στον ύποπτο ή κατηγορούμενο σύμφωνα με τα άρθρα 3 έως 6, αυτό καταγράφεται σύμφωνα με τη διαδικασία καταγραφής που προβλέπεται από το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του έχει το δικαίωμα προσφυγής, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στο εθνικό δίκαιο διαδικασίες, κατά της ενδεχόμενης παράλειψης ή άρνησης της αρμόδιας αρχής να παράσχει τις πληροφορίες σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 9

Εκπαίδευση

Με την επιφύλαξη της δικαστικής ανεξαρτησίας και των διαφορών στην οργάνωση των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης ανά την Ένωση, τα κράτη μέλη ζητούν από τους υπευθύνους για την κατάρτιση των δικαστών, των εισαγγελέων, αστυνομικών και δικαστικών υπαλλήλων που συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες να παράσχουν την κατάλληλη εκπαίδευση όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 10

Διασφάλιση των προτύπων

Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν επιτρέπεται να εκληφθεί ότι περιστέλλει ή αποκλίνει από τα δικαιώματα ή τις δικονομικές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη, την ΕΣΔΑ, και άλλες σχετικές διατάξεις διεθνούς δικαίου ή το δίκαιο οποιουδήποτε κράτους μέλους που παρέχει υψηλότερο βαθμό προστασίας.

Άρθρο 11

Μεταφορά στην εθνική νομοθεσία

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία έως τις 2 Ιουνίου 2014.

2. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω μέτρων.

3. Τα εν λόγω μέτρα, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, περιλαμβάνουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την εν λόγω παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής αυτής αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 12

Έκθεση

Η Επιτροπή υποβάλλει, έως τις 2 Ιουνίου 2015, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση με την οποία αξιολογείται ο βαθμός λήψης των απαιτούμενων μέτρων συμμόρφωσης με την παρούσα οδηγία από τα κράτη μέλη και συνοδεύεται, εν ανάγκη, από νομοθετικές προτάσεις.

Άρθρο 13

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 14

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τις Συνθήκες.

Στρασβούργο, 22 Μαΐου 2012.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. SCHULZ

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

N. WAMMEN

[\(1\) ΕΕ C 54 της 19.2.2011, σ. 48.](#)

[\(2\)](#) Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 2012.

[\(3\) ΕΕ C 12 της 15.1.2001, σ. 10.](#)

[\(4\) ΕΕ C 295 της 4.12.2009, σ. 1.](#)

[\(5\) ΕΕ C 115 της 4.5.2010, σ. 1.](#)

[\(6\) ΕΕ L 280 της 26.10.2010, σ. 1.](#)

[\(7\) ΕΕ L 190 της 18.7.2002, σ. 1.](#)

Ενδεικτικό υπόδειγμα εγγράφου δικαιωμάτων

(Οδηγία 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2012 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών)

Σκοπός του παρόντος υποδείγματος είναι να βοηθήσει τις εθνικές αρχές στη σύνταξη του εγγράφου δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να χρησιμοποιήσουν το υπόδειγμα αυτό. Κατά τη σύνταξη του εγγράφου δικαιωμάτων, τα κράτη μέλη δύνανται να τροποποιούν το υπόδειγμα αυτό προκειμένου να το προσαρμόσουν στις εθνικές τους διατάξεις και να προσθέσουν περαιτέρω χρήσιμες πληροφορίες. Το έγγραφο δικαιωμάτων πρέπει να παρέχεται με τη σύλληψη ή κράτηση. Αυτό ωστόσο δεν παρεμποδίζει τα κράτη μέλη να παρέχουν στους υπόπτους ή κατηγορουμένους έγγραφες πληροφορίες σε άλλες περιπτώσεις κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Έχετε τα ακόλουθα δικαιώματα σε περίπτωση σύλληψης ή κράτησής σας:

A. ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ/ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Έχετε το δικαίωμα να ομιλήσετε εμπιστευτικά σε δικηγόρο. Ο δικηγόρος είναι ανεξάρτητος από την αστυνομία. Η αστυνομία πρέπει να σας βοηθήσει να έρθετε σε επικοινωνία με κάποιον δικηγόρο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η βοήθεια παρέχεται δωρεάν. Ζητήστε περαιτέρω πληροφορίες από την αστυνομία.

B. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Έχετε το δικαίωμα να πληροφορηθείτε τον λόγο της σύλληψης ή κράτησής σας καθώς και την πράξη που φέρεσθε ή κατηγορείσθε ότι έχετε διαπράξει.

Γ. ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εάν δεν μιλάτε ή δεν κατανοείτε τη γλώσσα της αστυνομίας ή των άλλων αρμόδιων αρχών, έχετε δικαίωμα βοήθειας από διερμηνέα, δωρεάν. Ο διερμηνέας μπορεί να σας βοηθήσει να μιλήσετε με τον δικηγόρο σας και υπέχει υποχρέωση εχεμύθειας όσον αφορά το περιεχόμενο της επικοινωνίας αυτής. Έχετε δικαίωμα σε μετάφραση τουλάχιστον των σχετικών τμημάτων ουσιωδών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένης κάθε δικαστικής εντολής για τη σύλληψη ή την κράτησή σας, κάθε κατηγορίας ή κατηγορητηρίου και κάθε απόφασης. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να σας παρασχεθεί προφορική μετάφραση ή περίληψη.

Δ. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΙΩΠΗΣ

Κατά την εξέτασή σας από την αστυνομία ή τις άλλες αρμόδιες αρχές δεν έχετε υποχρέωση να απαντήσετε σε ερωτήσεις για φερόμενο αδίκημα. Ο δικηγόρος σας μπορεί να σας βοηθήσει να αποφασίσετε επί του ζητήματος αυτού.

Ε. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Κατά τη σύλληψη και κράτησή σας, εσείς (ή ο δικηγόρος σας) έχετε δικαίωμα πρόσβασης σε βασικά έγγραφα που χρειάζεστε για να προσβάλετε τη σύλληψη ή κράτηση. Εάν η υπόθεσή σας παραπεμφθεί σε δικαστήριο, εσείς (ή ο δικηγόρος σας) έχετε δικαίωμα πρόσβασης στο αποδεικτικό υλικό που είναι υπέρ ή εις βάρος σας.

ΣΤ. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΡΙΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΗΨΗ Ή ΚΡΑΤΗΣΗ ΣΑΣ / ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟΥ Ή ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΑΣ

Κατά τη σύλληψη ή κράτησή σας, θα πρέπει να ενημερώσετε σχετικά την αστυνομία αν επιθυμείτε να ενημερωθεί κάποιο πρόσωπο για την κράτησή σας, για παράδειγμα ένα μέλος της οικογένειάς σας ή ο εργοδότης σας. Σε ορισμένες περιπτώσεις το δικαίωμα ενημέρωσης άλλων προσώπων για την κράτησή σας μπορεί να περιορισθεί προσωρινά. Σε τέτοια περίπτωση, η αστυνομία θα σας ενημερώσει σχετικά.

Εάν είστε αλλοδαπός, ενημερώστε σχετικά την αστυνομία αν επιθυμείτε να ενημερωθεί για την κράτησή σας η προξενική αρχή ή η πρεσβεία της χώρας σας. Παρακαλείσθε επίσης να ενημερώσετε την αστυνομία εάν επιθυμείτε να έρθετε σε επαφή με έναν υπάλληλο της προξενικής αρχής ή της πρεσβείας της χώρας σας.

Ζ. ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Κατά τη σύλληψη ή κράτησή σας, έχετε δικαίωμα να τύχετε επείγουσας ιατρικής περίθαλψης. Παρακαλείσθε να ενημερώσετε την αστυνομία εάν έχετε ανάγκη τέτοιας περίθαλψης.

EL L 142/8 Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1.6.2012

Η. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Μετά τη σύλληψή σας ενδέχεται να στερηθείτε της ελευθερίας σας ή να κρατηθείτε για ανώτατο χρονικό διάστημα ... [συμπληρώστε τον ισχύοντα αριθμό ωρών/ημερών]. Κατά τη λήξη της περιόδου αυτής πρέπει είτε να απολυθείτε είτε να τύχετε ακρόασης από δικαστή που θα αποφασίσει για τη συνέχιση της κράτησής σας. Ζητείστε από τον δικηγόρο σας ή από το δικαστή πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες προσβολής της σύλληψής σας, επανεξέτασης της κράτησης ή υποβολής αίτησης για προσωρινή απόλυση.